

JOK-Bladet

Medlemsblad för Järvafältets Ornitologiska Klubb **1:2023**

Fågelrapport för år 2022 - Gästkrönikör: Sebastian Kirppu - Minnen från Ljusbäcksstugan vid Färnebofjärden - Runorna längst upp i norr...

Notiser, setts sen sist, rapporter och vår-sommarprogram...
Extra: Nu har vi äntligen fått grepp om Sven Löf!

Järvafältets Ornitologiska Klubb (JOK)

Järvafältets Ornitologiska Klubb (JOK), bildades 3/1 1961 och har allt sedan dess haft till huvuduppgift att observera och värna om fågelfaunan på Järvafältet med omnejd.

JOK bedriver idag en intensiv verksamhet på Järvafältet, med målsättningen att området skall innehålla en så art- och individrik natur och fågelfauna som möjligt.

Då Järvafältet är utsatt för kraftig exploatering runt kanterna, utgör klubben en viktig garanterad eventuella övertramp. Detta görs genom fortlöpande dialog med de ansvariga kommunerna, myndigheterna samt andra offentliga och privata intressenter.

JOK är en fristående lokal klubb i Stockholms Ornitologiska Förening (StOF) regionalförening i BirdLife Sverige. Vi samarbetar också med andra närstående organisationer, t.ex. Naturskyddsföreningens lokalkretsar.

Medlemsavgiften är 100:-/kalenderår
pg 580 132-9 eller Swish på nr: 1234 059 358 .

Glöm inte att meddela namn, adress, epost och tel.
Klubben har drygt 600 medlemmar.

Läs mer om klubben på hemsidan där du kan hitta kontaktuppgifter för styrelse och andra viktiga funktioner.

www.jokhemsida.se

JOK-Bladet

Årgång 63 (grundad 1961)

Nr: 1:2023

Utkommer med fyra nummer (mars, juni, sept o dec) per år till medlemmar i Järvafältets Ornitologiska Klubb (JOK). PDF kan hämtas på hemsidan av reg. medlemmar.

Gamla nummer kan laddas ner gratis i PDF-format från klubbens hemsida.

Upplaga: 750 exemplar.

Tryck: ÅTTA.45 TRYCKERI, Järfälla

Redaktör och grafisk form: Jorge Lintrup
Båtsman Nähls Gränd 4, 16347 Spånga
Tel: 070-641 60 40

Epost: jorgelintrup@gmail.com

Ansvarig utgivare: Ulf Svahn, Järfälla
Medverkan med material i tidningen sker endast på ideell basis.

Icke signerat innehåll ansvarar redaktionen för. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera mottaget material.

Facebook: "Fågelskådare på Järva"

Hemsida: www.jokhemsida.se

Adressändring: ulf.svahn@gmail.com

Omslagsfoto: Sparvhök, av Juan Espinoza, Västerås.

Ingen navel-skådning här inte!

Som framgår av Stig Holmstedts artikel i detta nummer och många andra berättelser som vi kan läsa i många gamla nummer av JOK-Bladet, så framstår klubbens verksamhet som ordentligt extrovert genom åren. Man har haft sin hemmaplan på vårt älskade Järvafält, men en stor del av verksamheten har ändå ägnats avlägsna hjärtefrågor.

Redan i de första numren av Järvafältets Fågelblad, på 1960-talet, skrevs det långa artiklar om de lappländska vidderna och de äventyrliga "expeditionerna" dit upp. Och när sedan fokuset lades om till Nedre Dalälven, blev det huvudnumret för många av medlemmarna. Dagens verksamhet är lite mer heminriktad, även om en hel del av exkursionerna fortfarande går till olika delar av vårt avlånga land.

JOK hyser dessutom en del medlemmar som har varit jorden kring och som har sett fler fågelarter än vad man kan skyta om i andra svenska ornitologiska föreningar. Till och med världsrekordhållaren själv, Hans Jörnvall, som sett över 10.000 arter - förutsatt att han inte har passerats av någon själsfrände det senaste året...

Nu är det så att ska man få någon bredd på skådandet, så måste man ge sig iväg en bit. Inte för att man MÅSTE rejsa till vilseflugna rubinnäktergalar eller baltimoretrupialer, utan för att man överhuvudtaget ska kunna få höra ropandet av en pärluggla eller surrandet av en nattskärna några mil härifrån. Storstaden har ätit upp all äkta vildmark, som uppenbarligen inte rymmer arter som har lite krav på ordentligt livsutrymme. Lägg därtill att de som stannat kvar i hemmaskogarna måste dela dem med ett myller av flygplan, terrängcyklister, korvgrillare, orienterare, joggare, vildcampare och en och annan fågelskådare.

Vissa högt frekventerade skogar saknar numera undervegetation för att så många trampar omkring överallt. Min barndoms Grimstaskog hyser inte särskilt många hallon eller blåbär längre, som man kunde bära hem påsar fulla av när man var ung...

Så det blir till att tuta iväg minst tio mil bort flera gånger varje vår för att få höra ugglor och kanske något överlevande lodjur i den mörka natten i norra Uppland.

Hansta Hage

Till våren invigs Hansta Hage, Stockholms nya portal till Norra Järvafältet och Hanstaskogen. Det är väldigt positivt. Därmed kanaliseras många av besöken för att spara naturen på andra håll. Det innebär att familjer kan grilla sin korv på färdigställda ställen och få en glimt av naturen, utan att det uppstår vildgrillning inne i skogen och därmed åverkan på träden för att hitta något att elda med.

Att man satsar på att inrätta några amfibiedammar på platsen, gör att både barn och vuxna kan få utlopp för sitt naturintresse genom att upptäcka den lilla naturen i vattensamlingarna. Någonting som gynnar både naturintresse och djuren som saknat lekplatser.

Hansta Hage var tidigare en motocrossbana där motorintresserade väsnades och släppte mängder av förorenande avgaser rakt ut i reservatet. Och just dessa föroreningar tillsammans med att motorfolket tagit emot förgiftade jord- och grusmassor av Kreti och Pleti för att bygga hopp och gupp, har gjort att förbifartens byggfirmor - som lovat att kompensera för att de stulit delar av naturreservatet till motorvägen - behövt kosta på dyra saneringar av området innan återställningen. Nu ska det i alla fall vara klart!

Grandöden skapar panikåtgärder

Något man märker av överallt på Järvafältet och annorstädes är grandöden. Många gamla granar, ofta hela bestånd, är torra och kala. Det är spåren av den torra sommaren 2018 och de efterföljande granbarkborreangreppen som lyser över nejden. Omfattningen har skapat panik både hos vanliga skogsägare och hos de som förvaltar våra naturreservat. Man tror att de döda granarna ska smitta av sig och döda fler granar runtomkring. Detta är dock bara mumbo-jumbo. De döda granarna är döda och hyser inte längre några mördarbaggar, utan det är det ensidiga fantasilösa skogsbruket som orsakar utbrotten. Man planterar gran på ställen där de är känsliga för torka - där man borde ha planterat tall, och då kan en extra torr sommar vara fördömande. I naturreservat bör man låta de döda granarna sköta sig själva. De utgör en fin födokälla för hackspettar och vedinsekter. Bra gjort när man sparar stående högstubbbar! Dåligt när man panikfäller och för bort veden!

Tack för ordet! **JORGE LINTRUP, redaktör**

Fotografier, bilder och texter i JOK-Bladet...

...är samtliga inlämnade på ideell basis utan att någon ersättning utgått, och är därför enormt viktiga bidrag till naturskyddet i vårt verksamhetsområde och på annat sätt.

Stort tack till alla som bidragit!

Så stödjer du **JOK!**

Bli medlem, så får du:

- JOK-Bladet, fyra nummer per år
- delta i klubbens alla vandringar - gratis
- anmäla dig till klubbens alla fågelresor (som brukar ha ett begränsat deltagarantal) till självkostnadspris
- följa med på klubbens långexkursioner till självkostnadspris
- delta i aktiviteter med likasinnade som hjälper dig tillrätta när du behöver det
- inbjudningar till klubbens innekvällar och föredrag under årets mörka månader
- delta i klubbens övriga verksamheter, som t.ex. holkuppsättning, vintermatning, etc.
- röst- och motionsrätt på årsmötet med möjlighet till påverkan över verksamheten
- tillgång till alla tidigare utgåvor av JOK-Bladet i PDF-format

Medlemsavgift:

Medlemsavgiften är 100:- per kalenderår

Ge bort ett medlemskap:

Ett medlemskap är en gåva som räcker ett helt år. Både mottagaren och klubben gynnas, och inte minst våra fåglar i naturen! Eller ännu bättre: [Värva en ny medlem!](#)

Minnesgåva:

Hedra en persons minne med en minnesgåva till JOK. Pengarna går oavkortat till klubbens vinterfågelmatning eller till andra naturvårdsprojekt. Markera gärna vilken verksamhet som du vill ska mottaga gåvan.

Betalning:

Plusgiro: **580 132-9**

Swish: **1234 059 358**

Doppingdekalen och tygmärket säljs av Mats Weiland, Karin Callmer och Yasmin Sjöholm (naturcaféet), Tommy Karlsson (30m-kärret), Bengt Sundberg (fågelvandringarna), Ulf Svahn (diverse exkursioner), samt Jojje Lintrup (kaffebordet). Vinsten går oavkortat till fågel-skyddet på Järvafältet.

Ordföranden har ordet:

Nytt år och del- vis ny styrelse...

Så har då 2023 tagit sin början och vi har kommit

in i den ljusa delen av året. Från den inte helt ljusa himlen i slutet av december och början av januari är det nu ordentligt ljust på dagarna och vi kan glädjas åt att dagarna är betydligt längre. I samband med det är det som tradition och stadgar bjuder dags för årsmötet som ska hållas senast sista februari. Vi tog den absolut sista dagen enligt stadgarna och hade årsmötet den 28 februari. Drygt 50 medlemmar dök upp på mötet vilket är mycket glädjande. Det signalerar lite att vi är åtminstone på väg tillbaka till normalitet efter pandemins jobbiga år. Årsmötet var också tillfället då det skedde lite större förändringar än vad som är vanligt i styrelsens sammansättning. Efter 18 år på platsen avgick styrelsens nestor och ålderman Björn Wester. Björns insats kan inte överskattas. Att ha en trygg ansvarsfull person som kassör är oerhört viktigt för en förening. Ordning och reda i ekonomin är A och O för att man ska kunna genomföra ett bra föreningsarbete enligt medlemmarnas önskan. Björn avtackades med en rungande applåd av årsmötets deltagare.

Det innebär att vi har en ny kassör och hon heter Luiza de Lange. Luiza är relativt ny i föreningen men har ändå varit med på ett antal exkursioner och aktiviteter. Utöver Luiza har även Anders Joachimsson och Yasmin Sjöholm valts in i styrelsen. Två namn som också är kända för de som brukar vara med på exkursioner och aktiviteter och det viktiga arbetet i Naturcaféet. Vi som sitter i styrelsen sedan tidigare välkomnar alla tre till styrelsearbetet. De här förändringarna innebär att vi genom valberedningens Tomas Wikbergs försorg har lyckats ta ett ordentligt kliv i den önskvärda riktningen att sänka genomsnittsåldern och jämna ut könsfördelningen i styrelsen. Inte minst utifrån det faktum att det blir fler och fler kvinnor som ägnar sig åt fågel-skådning är det viktigt att representationen i styrelsen också speglar det.

Våra gamla kända namn som ställde upp för omval, Johan Wallin, Bengt Sundberg och Ingrid Westman kvarstår i styrelsen även under kommande period på två år. Bra med kontinuitet och en gradvis förändring.

Föreningens ekonomi är god. Vi har haft ett stort inflöde av frivilliga bidrag från enskilda medlemmar och även förbipasserande flanörer som stannat upp vid våra skyltar och därefter via Swishappen skickat ett mindre eller större bidrag. Ett stort tack till alla bidragsgivare. Detta tillsammans med det mycket viktiga arbete som Naturcaféets grupp under ledning av Karin Callmer gör, bidrar till att ekonomin som sagt är god. Mot bakgrund av det föreslog styrelsen att medlemsavgiften även för 2024 ska ligga kvar på samma nivå som tidigare nämligen 100 kr vilket beslutades av årsmötet. En viktig del i att ekonomin är fortsatt god är att JOK-bladet är en så kallad posttjänst. Detta för med sig två saker: det ena är att kostnaderna för att distribuera tidningen har minskat drastiskt, och det andra är att distributionsarbetet har minskat. Två flugor i en smäll alltså. Det medför dock att vi inte kan "blada in" exempelvis inbetalningskort för medlemsavgiften men det är en olägenhet som vi får leva med. Allt fler använder sig numera av digital betalning och också Swish vilket gör att antalet personer som använder just ett inbetalningskort är mycket lågt. Användandet av mejl och sociala media för kommunikation är utöver effektiviteten också ett skäl till att vi kan hålla ned kostnaderna. Nu har de allra flesta medlemmarna en fungerande mejladress i registret, men det kvarstår ett 70-tal personer som ännu inte anmält en mejladress. Du som läser det här och vet med dig att du INTE fick material utskickat till dig inför årsmötet har därmed ingen mejladress registrerad hos oss. Vi tar tacksamt emot det om du vill.

Vi är en bit in i årets program och när detta JOK-blad kommer ut har vi haft våra innekvällar och de första exkursionerna. Den bästa tiden är framför oss och jag kan bara hoppas på att ni hittar något som passar er. Samtidigt skulle vi kunna göra mer, men vi behöver i så fall fler personer som kan tänka sig att ta sig an ett uppdrag som exempelvis exkursionsledare. Om du har en idé om någon exkursion du tycker vi skulle genomföra så tveka inte att höra av dig till någon av oss i styrelsen. Det är inte så svårt att driva och du behöver inte heller vara ensam. Har vi bara någon som tar initiativet kan vi stötta upp med fler händer.

Hälsar Ulf Svahn, ordförande

Klubbstyrelsen 2023:

Ordförande (programansvarig): Ulf Svahn, Barkarby (ulf.svahn@gmail.com)

Vice ordförande & webmaster: Åke Jernberger, Viby (norrving1@outlook.com)

Sekreterare: Rolf Gäfvert, Landsnora (rolfgafvert48@gmail.com)

Kassör: Maria Luiza de Lange, Barkarby (luizaiolkowska@gmail.com)

Ledamot, medlemsregister: Anders Joachimsson, Råsunda (andersjoachimsson@gmail.com)

Ledamot & redaktör: Jorge Lintrup, Flysta (jorgelintrup@gmail.com)

Ledamot, utflykter: Bengt Sundberg, Rotsunda (bengt.sundberg@posten.se)

Ledamot, innekvällar: Johan Wallin, Kista (cj.wallin@gmail.com)

Ledamot, familjeaktiviteter: Ingrid Stenman, Viksjö (stenman.ingrid@gmail.com)

Ledamot, naturcaféet: Yasmin Sjöholm, Edsberg (yasmin.sjoholm@gmail.com)

För övriga funktionärer se hemsidan.

Rättelser:

1: Fotot på Henrik Waldenström på sid.14 i förra numret var taget av *Eva Stenvång Lindqvist* 2012 och ingen annan.

2: I redutan i förra numret nämner jag exemplet Älgkärret, vilket var ett dåligt exempel då Älgkärret inte kan betecknas som vare sig myr eller mosse, utan är ett klippalkärr. Det är dock på plats att nämna att alla våtmarker, vare sig de kallas myr, mosse, träsk, kärr, sumpmark, eller något annat blött, ingår i samma process, nämligen att de alla, såvida de inte är oligotrofa, till slut förvandlas till mossar genom tillväxten av framförallt vitmossor. När man dikar ut de lager av växter som inte har brutits ner på grund av syrebrist, bildas metangas när de börjar ruttna. Och den gasen är en växthusgas. Så fort man täpper till läckaget igen, så återgår våtmarken från kolkälla till kolsänka igen. Så vitsen med det jag skrev gäller de flesta av de sumpmarker man dikat ut på Järvafältet... ☒

JOK-Bladets läsbarhet

Redaktionen vill på det här sättet lyfta fram möjligheten för de som upplever textstorleken i tidningen som liten och svåräst att få en bättre läsupplevelse genom att utnyttja PDF-erna på hemsidan.

Det är nämligen så att JOK-Bladet läggs ut i digitalt format samtidigt som papperstidningen kommer i medlemmarnas brevlådor. Medlemmar måste vara inloggade för att få tillgång till de senaste fyra numren, men väl där är det bara att klicka på den tidning man vill läsa och förstora den (upp till 500%).

För den som vill ha en bättre läsupplevelse i läsfåtöljen eller sängen, rekommenderas en laptop eller en läsplatta ("padda"). ☒

Spången uppfräschad...

Den lilla spången vid Röda ladan intill Säby sjöäng har fräschats upp med nya friska plankor och ledstänger. Den används ganska sällan, men Ulf och Johan brukar ta den vägen med sina kvällsvandringar i maj. Nu så riskerar vi inte längre att trampa igenom den något anfrätta plankorna längre... Tack Järfälla kommun! ☒

Riksbudgeten katastrofal...

Den nya regeringens budget kan tolkas som ett knytnävsslag under bältet på miljön, naturen och den biologiska mångfalden. För att inte tala om klimatåtgärderna. I stället gynnas fossiltransporter och satsningen på kärnkraft, medan vindkraft, järnvägar och elektrifiering missgynnas kraftigt.

Vi kan därmed se fram emot några mycket magra år när det gäller möjligheten att skydda ytterligare natur, samt att underhålla de befintliga naturreservaten i landet.

Utöver den nationella strypningen av miljöpolitiken, minskas också biståndet rejält, vilket innebär en minskning även på det globala miljöområdet. ☒

Läs vidare: www.natursidan.se/nyheter/budgeten-for-vardefull-natur-kapas-hart/
www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/vad-innebar-regeringens-budget-for-natur-klimat-och-miljo/

Nya matningsholkar...

Här står *Bosse Hallman* och skruvar upp en av de nysnickrade matningsholkarna som ersatt gamla uttjänta dito vid Fäboda, södra Säbysjön, Råstasjön samt kolonimattningen vid Säby gård. Bilden ovan är taget vid Säbysjön. Foto: Björne Wester. ☒

Ett jäkla grävande...

...föregick notisen härintill om Sven Löf och vem han egentligen var. Vad var det för gubbe som dök upp i alla berättelserna om JOK:s första decennier? Varför visste ingen någonting om honom, var han bodde, under vilka omständigheter han arbetade, var han var ifrån? Och hur såg han ut? Ingen kom ihåg något foto, vem man än frågade...

Då jag är en rätt inbiten arkivrätta, och därtill erfaren släktforskare, tänkte jag att det inte kunde vara så svårt att bara slå upp honom i mina databaser, där hela Sveriges befolkning är registrerade olika årtal. Men inte ens då lyckades jag hitta Sven Löw, eller vad han nu hette!

Databaser är kinkiga. Man måste stava precis rätt, annars kramar man noll. Så efter att ha experimenterat med stavningen på hans efternamn, så hittade jag en lämplig kandidat till slut. Sven Löf, boende i lokstallarna i Sundbyberg.

Men foto då? Hur såg han ut, han som visade sig vara ganska mycket äldre än de äldsta jokarna. Jag frågade runt bland pionjärerna, men alla hänvisade till näste, och näste, och näste... Så när jag varit i telefonkontakt med ett tiotal herrar i 75-

80-årsåldern, fick jag napp. Gunnar Eckerblad hade pratat med Kjell Jonsson, som jag hade pratat med på årsmötet, och han hade just stött på ett foto av Robban och Sven när han nyligen tittat på gamla diabler med sin hustru. Bingo! Där satt den!

I kyrkböckerna återfann jag Sven Löf vid tiden för hans födelse i Uppsala, och sedan spårade jag honom och hans mor, via andra kyrkböcker, bakåt till hans morfars boställe i Svina i Harbo socken i norra Uppland. Då började bitarna i pusslet falla på plats, och det blev läge att skriva en lägra notis om detta.

Tack i alla fall för hjälpen gubbar: Gunnar Eckerblad, Kjell Johnsson, Robban Franzén, Björn Keller, Göran Lettstrand, Ronny Carlsson, Henrik Ekman, Urpo Könnömäki, Bosse Nyberg, Anders Bjärvall, samt inte minst-Stickan Holmstedt!

Så nu vet alla vem Sven Löf var, och hur han stavade sitt efternamn! ☒ (JL)

Bastant om grönlingen i Igelbäcken...

Tidskriften *Fauna&Flora* är ett populärvetenskapligt alster som publicerar seriösa uppsatser om allt från bakterier till däggdjur och fåglar i Sverige.

I det senaste numret, nr: 1//2023 rannsakas Igelbäcken som tillhåll för grönlingen, dvs den lilla sällsynta fisken som tros härstamma från kungliga fiskodligar man haft i Ulriksdal på 1700-talet.

De slutsatser man drar är först och främst att grönlingen faktiskt minskar oroväckande. Det har man konstaterat genom regelbundet provfiske. Man försöker därmed lokalisera vad som kan orsaka minskningen, och pekar på flera faktorer.

Förekomsten av PFAS-ämnen är relativt hög p.g.a. att man på flera ställen i det gamla militära övningsområdet under många år bedrivit brandövningar, fr.a. på flygfältet, men sannolikt på flera andra ställen. Detta har lett till att halterna av de starkt cancerframkallande ämnena konstaterats vara omkring 60 gånger högre, än de halter som fastställts som miljö kvalitetsnormer, vid mätningar i Ulriksdal.

En annan faktor som påverkar grönlingen negativt är förekomsten av bäver i bäcken. De dämningar som djuren bygger upp stoppar vattenflöde och grönlingens möjlighet att fritt förflytta sig längs vattendraget.

Vidare kritiserar utdikningen och rätningen av Igelbäcken, som ofta orsakar vattenbrist. Vattnet rinner då undan för snabbt och rinner så trångt att miljön för de vattenlevande djuren kraftigt försämrats. De höga katerna omöjliggör dessutom naturliga variationer i vattenflödet som t.ex. översvämningar. Något att tänka på när man restaurerar Igelbäcken och skapar konstgjorda meandrar.

Man vill också att den framtida skötseln av Igelbäcken anpassas till klimatförändringarna, som på senare år lett till att bäcken torkat ut under högsommaren. Dessutom vill man att man bekämpar invasiva arter, som den inplanterade signalkräften.

Artikeln bör läsas av miljökontoren längs hela Igelbäckens sträckning! ☒ (JL)

Vem var egentligen den mystiske Sven Löf?

Om vi från början ska reda ut hur hans efternamn stavades, så kan det bli en bra början med tanke på att det ofta stavats helt fel. Sven Löf rätt och slätt! Inget annat, förutom att han hette Sven Ivar, men det använde han aldrig.

Efternamnet bars av Svens farfar, sergeanten Gustaf Löf, som brukade ett hemman i Harbo, närmare bestämt Johannisberg under Svina. Dit återvände Hilda Konstantia, Svens ensamstående mor, 1905 när Sven ännu var ett spädbarn, från ett Uppsala där hon innan dess tjänat som "tjänarinna" eller "jungfru".

Då Hilda stannade kvar i föräldrahemmet fram till sin död, finns det ingen anledning att tro att Sven vuxit upp någon annanstans. Han var alltså bekant med naturen i norra Uppland och gränstrakterna till Dalarna, Gästrikland och Västmanland, och det kan vara en förklaring till att han var en av de första att upptäcka naturen kring nedre Dalälven.

«Till mina första bekanta i StOF hörde annars vännerna Karl-Erik Fridzén och Sven Lööw. Redan 1959 visade jag dem Tinäset vid Nedre Dalälven, där vi bland annat upptäckte en vitryggig hackspett vid Lillån.» Så beskriver Jens Wahlstedt upptäckten av området kring Färnebofjärden och hur sedan JOK kom att inleda arbetet med att rädda området undan skogsmaskinerna.

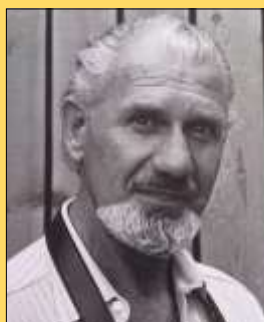
Hur allt startade finns det säkert en rad olika versioner av, men säkert är att Sven Löf var en viktig bricka i upptäckten.

När Sven Löf flyttade till Stockholmstrakten återstår att undersöka, men det står klart att han kom att anställas av SJ och hysas i lokstallarna i Sundbyberg, där han hade en fackadress och dit han alltid ville bli avsläppt efter exkursionerna med vännerna. Sven Löf var känd för att göra besök på Kungliga Biblioteket där han satt och studerade Adelskalendern. Hade han många några adliga anor? Ingenting tyder på det. Kanske han ville veta vilka han skulle vända sig till för att få access till fågellokalerna i marker som omger gamla herrgårdar? Eller så var han bara intresserad av adelsläkter i allmänhet. Något som många icke adliga de facto ännu är idag. Sven Löf avled den 23 mars 1990 och var då skriven på Prästgårdsgatan 36 i Sundbyberg. ☒

Robban Franzén och Sven Löf någon gång i början på 1960-talet. Sven hängde gärna med de JOK-are som hade bil och körkort, och Robban berättade att Sven efter de gemensamma exkursionerna, som gick både till när och fjärran, alltid ville bli lämnad i närheten av lokstallarna i Sundbyberg där han hade sin bostad som han aldrig visade upp för någon. Foto: Gunnar Eckerblad

Från Uppsala församlingslängd vid tiden för Sven Löfs födelse. Här kan man se att hans ensamstående mor flyttar tillbaka till sina föräldrar i Harbo i dåvarande Västmanlands län, numera överfört till Uppsala län. Där stannade hon livet ut, och där växte Sven upp. Bara två mil från Färnebofjärdens nationalpark.

Karl-Erik Fridzén var bosatt i Bromma (Abrahamsberg), men växte upp i Spånga. Han var fr.o. verksam som yrkesfotograf men också utbildad konservator och chaufför i 20 år.

Frittes vittnesmål:

I minst två nummer av Järvafältets Fågelblad (numera JOK-Bladet) vittnar Karl-Erik Fridzén om när och hur man upptäckte naturvärdena i området kring Färnebofjärden. Dels i nr: 2:65 och dels i en senare artikel (1984) som inte finns på hemsidan, under rubriken "Mitt första besök". I dessa berättar han om en resa dit påsken 1959 tillsammans med Sven Löf, Jens Wahlstedt och farbrodern Gustaf Fridzén. De strövlade omkring i närheten av Alderbäcksrör och Lobergskojan, där de hade sin bas, och där skogshuggaren Henrik Johansson i Tärnsjö hade upptäckt häckande vitrygg redan 1952. I berättelserna konstateras att Jens Wahlstedt, då boende i Västerås, inte gärna vandrade utanför sitt egna landskap, utan föredrog att sätta sina kryss "hemmavid", och att han vid den tiden nyss hade kryssat sin första slaguggla och fortsatte att leta efter artens häckning på Västmannasidan. För Frittes, Gustafs och Sven Löfs del var det första expeditionen dit. Historien finns också skildrad i Frittes bok "Vildmarksårar Längesen" som utkom 2011 och som bygger på de fältanteckningar han gjorde under sina utflykter både hemmavid och på resande fot. ☒

Ljusbäckstugan

och JOKs äventyr i och kring denna

av Stig Holmstedt

Vid de långa Tyttboforsarnas utlopp i Färnebofjärden vid Nedre Dalälven finns landets enda möte mellan fyra landskap; Uppland, Västmanland, Dalarna och Gästrikland. Området ligger alltså långt från de mer tätbefolkade delarna av respektive landskap, och därför finns det, inte oväntat, stora områden av vildmarksnatur här. På 1940-talet upptäckte naturvårdspionjären och sedermera JOK-aren Sven Löf häckande berguv och pilgrimsfalk, vilket bevitnades och beskrevs av Gunnar Brusewitz i en magisk berättelse från våren 1946, bl.a. publicerad i en av hans tidiga böcker. Från slutet av 1950-talet fortsattes upptäcktsarbetet av Jens Wahlstedt, sedermera bl.a. ordf. för SOF, och JOK-legendaren Karl-Erik Fridzén. De fann bl.a. slaguggla och vitryggig hackspett. Genom Karl-Erik kom JOK att börja ordna turer hit med övernattningsfrämst i skogshuggarkojan Alderbäcksrör. Området kallades nu "Sala södra" eftersom huvuddelen av det låg i det statliga Domänverkets Sala södra kronopark. Som nybliven JOK-are 1967 var jag först inte betrodd att få veta var området låg och inte hittade jag namnet på generalstabskartan heller! Till

Johann Friedrich Naumann (Public Domain)

Jan-Olov Hedin och Göran Lettstrand sätter upp skylten på Ljusbäckstugan. Lägga märke till det våldliga sättet Görans pall står ställd på. Foto: Göran Lettstrand. Ovan: Vitryggar (Wikimedia Commons)

slut avslöjade dock Tommy Erikson att det låg vid Altsjön och Tisjön, vilket resulterade i mitt första besök i april 1967. Tack, Tommy! Därefter var jag, som egentligen aldrig tidigare gillat skog, frälst! I ledningen för ett gäng JOK-are började jag år 1972 genom Naturskyddsföreningen jobba för att området skulle skyddas. JOKs intresse var nu så stort att vi började söka en egen övernattnings-trakten. Det blev napp tämligen snabbt genom att medlemmen Bernt Farneby, som hade sommarställe i Jugansbo några mil söderut, fick veta att en bonde i Tärnsjö hade en stuga att hyra ut i Ljusbäck, mellan Tärnsjö och älven. Här flyttade vi in i oktober 1972. Stugan låg väldigt vackert med utsikt över ett småbrutet kulturlandskap och med storskogen i ryggen. På andra sidan skogen låg en stor orrmosse med det mycket passande namnet "Joksmossen!" Ett märkligt sammanträffande! Stugan var stor och rymlig, men rätt ruffig. För att lätta upp miljön målade vi väggarna i stora rummet röda och de i sovrummet gröna. Enkla begagnade möbler och annan utrustning införskaffades och gardiner sattes upp. På tomten stod en jaktstuga som hyr-

des av ett jaktlag från Stockholmstrakten. Anteckningar i våra flitigt använda dagböcker vittnar om en del kulturkrockar. Den 4 november 1972 skrev Roland Jarvad: "På morgonen gick tre älgar på fältet utanför stugan. Samtidigt som dessa försvann i skogen kom "jägarna" i sin skåpbil. Ur släpade de fyra får som de skrattande och stojande sköt på backen. Den här jakten blev lyckad. Bara fullträffar!" Denna och flera liknande händelser till trots lärde vi oss dock så småningom att samexistera med dessa jägare. Även bland oss själva blev det i början en del mindre gnöl. En falang gillade att under icke-skådarsäsongs intaga vin med delikata ostar framför storstugans mysiga kakelugnsbrasa. En annan idkade, inte sällan samtidigt, Coronnespel under livliga skratt och skrån. Motsättningarna var nog också lite politiskt betingade; ostätarna var borgerligt sinnade och coronnespelarna ganska röda i denna polariserade tid. Konflikten yttrade sig dock inte i värre saker än en hel del syrliga kommentarer i dagboken. Och så småningom enades vi alla i det stora projektet att skydda Tinäsområdet, som nu Sala södra döpts om till. Från och med 1975 utvidgades syftet till att göra hela området kring Färnebofjärden till nationalpark. 23 år senare och efter ett enormt jobb, blev denna vision verklighet!

JOKarnas insats i sammanhanget var framför allt att dokumentera fågelfaunan, vilket vi gjorde både genom normalt exkurerande och systematiska inventeringar. Det normala exkurerandet gjordes till en början mest i Tinäsområdet, men kom successivt att utvidgas till resten av området kring Färnebofjärden. Idag känns det lite vemodigt att läsa de gamla dagböckerna med deras entusiastiska skildringar av frekventa möten med vitryggiga och tretåiga hackspettar, slag- och pärlugglor, tjädrar och orrar. Alla dessa arter är betydligt mindre vanliga idag, en del p g a att inte ens ett så stort skyddat område som nuvarande Färnebofjärdens nationalpark med angränsande reservat kan ensamt bevara krävande arter om deras miljöer skövlas av skogsbruk i omgivande marker. För ugglorna är det dock säkert klimatförändringarna som är den största boven i dramat. De numera milda vintrarna ger inte smågnagarna det snötäckte de behöver för att överleva.

Den första mer systematiska inventering som vi företog var en s.k. punkttaxering av de större skogspartierna i den centrala Domanverksägda delen av Tinäsområdet våren 1974. De aktuella skogarna, totalt ca 460 hektar, täcktes på kartor av rutnät med en maskvidd om 200 meter. Sju inventerare skulle gemensamt täcka alla knutpunkter där man under fem minuter skulle stå och notera alla fåglar som man såg eller hörde. Särskilt intressanta arter samt lämpliga slagugglestubbar mellan punkterna skulle också noteras. Proceduren upprepades under fem tillfällen under våren, från 12/5 till 9/6, och gav upphov till en datamängd av enorma proportioner som jag på den tiden naturligtvis fick bearbeta manuellt. 20 skådare, främst JOK-are, deltog i fältarbetet! Resultatet var häpnadsväckande, särskilt med dagens perspektiv så här nästan 50 år

Ovan: Örjan Holm, Roland Jarvad, Karl-Erik Fridzén och Göran Lindell. Foto: Göran Lettstrand
Nedan: Robban Franzén, Roland Jarvad, Karl-Erik Fridzén, Tomas Moll, samt en kamrat fotografen glömt namnet på. Foto: Göran Lettstrand

senare. Vi fann att barskogsfaunan var i stort sett komplett för denna del av landet med totalt 63 funna arter. Talrikast var som väntat bofink med i snitt 2,05 arter per punkt, därefter taltrast 0,45, ringduva 0,38, talgoxe 0,33 och större hackspett 0,23. Vi stötte också på en imponerande mängd mindre vanliga arter, särskilt mellan inventeringspunkterna. Exempelvis fiskgjuse (två bon), tjäder (25 gånger), orre

(fyra gånger), järpe (nio gånger), slaguggla (fem gånger), sparvuggla (ett bo) samt tretåig (6 gånger; ett bo) och vitryggig hackspett (10 gånger; motsvarande 2-3 häckningar). Även 13 lämpliga slagugglestubbar av tall hittades.

Året efter gjorde tre av oss, Gustaf Aulén, Anders Turesson och jag, en liknande inventering av den 200 hektar stora Torrön i uppströmsdelen av Färnebofjärden. Ön visade

Luciafirande i Ljusbäckstugan. Foto: Göran L.

Det var ett förfärligt sjå med skyltningen på stugan, verkar det som... Örjan Holm och Jan-Olov Hedin med Ronny Carlsson i dörren. Foto: Göran Lettstrand

Slagugglan häckar gärna i skorstensstubbar som den nedan. Teckning: Häkan Delin

sig också ha en mycket art- och individrik skogsfågelfauna. Bland påträffade arter kan nämnas tjäder, järpe (fem gånger), skogsduva, gråspett, vitryggig hackspett (häckning), tretåig hackspett, spillkråka, göktyta, gransångare, bändelkorsnäbb (sjungande hanne, då kryss för mig!) och bergfink (allmän; invasionsår!). Slutrapportens avslutande mening blev smått profetisk: "Med beaktande av att Torrön också ligger inom det område vid Färnebofjärden, som av Svenska naturskyddsföreningen nyligen föreslagits som nationalpark, är det under tecknad arbetsgrupps uppfattning att hela ön bör skyddas som naturreservat enligt 7 § NVL, i framtiden förhoppningsvis som del av Färnebofjärdens nationalpark." En av JOKs stora naturvårdskämpar Ronny

Carlsson, som var en av dem som deltog i Tinäsinventeringen, tillämpade senare samma inventeringsmetodik i Hansta, vilket säkert blev starkt bidragande till att även detta område kunde räddas. De tre inventeringarna påvisade ett starkt samband mellan skogens och fågelfaunans kvaliteter. Ju äldre och mer varierad skog, desto fler arter och individer av fåglar. Ett faktum som idag är obestridligt förutom bland centerpartister och vissa skogsbrukare... Det ihärdiga lobbyarbetet från oss idéella fick länsstyrelserna i de fyra berörda länen att åren 1975-1976 naturinventera hela Nedre Dalälven. Inventeringarna av geove-

tenskapliga värden, vedinsekter, vilt och turistiska förutsättningar lejdades ut till professionella, medan fågelinventeringarna anförtroddes oss amatörornitologer. Själv var jag överordnad projektledare, men också projektledare för inventeringarna kring Färnebofjärden. Motsvarande roll i resten av älvmrådet hade Mats Forslund (Dalarnas och Västmanlands län), Arne Lundberg (Uppsala län) och Per Aspenberg (Gävleborgs län). Ett 50-tal inventerare lade ideellt ned sammanlagt ca 2500 arbetstimmar! Var hittar man sådana resurser idag? Inventeringen gick till så att området delades in i ett stort antal delar som sedan genomsöktes vid flera tillfällen vårarna 1975 och 1976. Resultatet redovisades i två tjocka rapporter och pekade entydigt på områdets stora värden för fågelfaunan, särskilt kring Färnebofjärden och i det södra Båtforsområdet längre nedströms. Vi fann totalt 221 arter fåglar, bl.a. ca 50 par storlommar, 30 par slagugglor, 25 par vitryggiga hackspettar och 65 par fiskgjusar. De sista systematiska inventeringarna under Ljubäckstiden var de årliga inventeringarna av hackspettar och ugglor kring Färnebofjärden åren 1981-89. De gjordes en helg i slutet av mars med i snitt ett 20-tal deltagare. Främst var det JOK-are, men även Södertörns Fältbiologer brukade bidra med en större delegation. För ett så stort gäng gick alla Ljubäcksstugans sängar och hela golvyta åt till förläggning! Även från dessa inventeringar var resultaten synnerligen imponerande. Tag t ex. 26-27 mars 1983 då 22 inventerare (hälften JOK-are) fann 21 slag- två katt-, 27 sparv, nio pärl- och en hornuggla samt 21 gröngölingar, en gråspett, 12 vitryggar, tre mindre hack-

Tomas Moll och Karl-Erik Fridzén. Foto: Göran Lettstrand

spettar, 42 spillkråkor och fem tretåiga hackspettar...Observera att vi hittade nästan lika många slagugglor här som vid hela Nedre Dalälven sju år tidigare. Den långvariga ökningen av arten sedan 1950-talet hade alltså fortsatt och gjorde så ända till minst 2004 då det tyvärr vände på sig alltmer milda vintrar. Även utanför inventeringarna kunde stugan vara full av folk. Vi tog emot otaliga gäng från hela landet, särskilt under högsäsongen i mars. Stugan blev ett riktigt vildmarkshotell och jag undrar om det finns någon svensk skådare född före 1975 som inte bott där? Bland mera kända namn i dagboken finns bl.a. Henrik Ekman och Lars Jonsson, båda vid flera tillfällen. Jonssons berättelser är alltid illustrerade med suveräna teckningar! Men livet i stugan var inte bara arbete, utan tillvaron kryddades med två fester årligen; en Luciafest i början av december respektive en kräftskiva (fr o m 1979) i början av september. Festerna kännetecknades av mycket sång; nubbevisor, Dan Andersson, Evert Taube samt – framför allt – infernaliska nidorvisor om våra fiender när det gällde skyddet av dalälvsnaturen. Dessa visor var författade av den närmast genialiska Britten Sköldberg, ridlärare och naturvårdsaktiv i trakten. Hon stod också för en rad lysande festkommentarer i dagböckerna. Tyvärr avled Britten i januari 1994, bara drygt femtio år gammal, men hennes visor lever än!

En särskilt minnesvärd fest var den vi hade den 8 februari 1982 för att fira den stora delsegern när Tinäsområdet om ca 2000 hektar blev naturreservat. Jag citerar ur min första bok Nedre Dalälven – vildmark i mellansverige: "Långbordet är dukat i det stora rummet i Ljusbäcksstugan. På den vita linneduken står två tennkandelabrar, vars tända ljus speglas i de av yrsnö inramade fönsterrutorna. I den öppna kakelugnen brinner en brasa av sprakande björkved. Så hörs ett lätt buller från lillrummet, och våra förväntansfulla ögon vänds mot dörren. Över tröskeln stiger en livréklädd Gustaf Aulén med en silverbricka fylld med höga glas. Glasen bjuds runt och vi hurrar fyrfaldigt för segern, väl värd två buteljer champagne av bästa märke!" Festen fortsatte med förrätten toast med räkor, löjrom, creme fraiche och tunna skivor avokado och sedan, som huvudrätt, rådjursadel med hasselbackspotatis. Sångerna flödade och inget öra förblev torrt... Stuglivet i Ljusbäck avslutades för JOKs del år 1991. På vintern 1992 öppnade nämligen vår då tyvärr ganska senile hyresvärd en stor öppning i väggen i vardagsrummet och den omöjliggjorde förstås all vistelse där. Men då hade vi redan en annan stuga på gång, nämligen det oerhört idylliska Kölforstorpet vid Lillån i den blivande nationalparken. Den stugan övertog Ljusbäck's roll som utgångspunkt för inventeringar och även som festlokal. Den hyrs än idag av Föreningen för Fågelskydd och Naturvård vid Nedre Dalälven som till stor del utgörs av de JOKare som under åren varit mest aktiva i naturvårdsarbetet vid älven. Kanske kan jag återkomma med våra äventyr där i en framtida artikel? ☒

STIG HOLMSTEDT

Stig Holmstedt var den som tog över och ledde arbetet med att ta fram underlag för nationalparkens inrättande 1998.

Gråspett (hane), foto: Alf Linderheim

Vid kaffeelden. Rulle, Molle, Fritte och Robban. Foto: Göran Lettstrand

Setts sen sist

Våren har inte...

...riktigt tittat fram ännu i skrivande stund. Efter ett par timmars skottande och nya rekord i minusgrader för årstiden kan jag konstatera att det inte är många vårfåglar som har kommit och dessutom stannat kvar. Förra rapporten slutade vid mitten av november och fram till årsskiftet blev det några intressanta fynd. Efter årsskiftet har vi väntat på vårfågarna. Först ut som vanligt var tofsvipa och sånglärka två arter som har brukar dyka upp tidigt. Bakslagen som kom gav tydlig reaktion. Den tofsvipa som visade sig den 17 februari försvann snabbt, och de sånglärkor som hade kommit försvann söder ut den 6 mars då hela 16 individer sågs flyga söderut vid 30-meters.

Dvärgbeckasin

En rastande dvärgbeckasin rapporterades från årets sista dag från Örs hästagar. Man ställer sig frågan om det är samma fågel som rapporterades tidigare från Råstasjöns västra mad. Inte omöjligt som jag ser det. Den har under alla omständigheter inte setts efter nyår.

Vattenrall

Råstasjöns vattenrallar är närmast världskända. Skådare och framför allt fotografer kommer från när och fjärran för att få fina bilder. Det var ingen ändring under denna vinter tänkte man när det började så bra, men den 17 december var det slut. Flög de någon annanstans? Ingen vet men vattenrall har hörts vid Örs hästagar efter nyår.

Snatteband

En hane snatteband har under vintern uppehållit sig i Råstasjön. Kanske är det ett ytterligare ett exempel på nytt beteende att försöka stanna kvar i stället för att ge sig iväg på en tröttsam flytt. Vem vet.

Tallita

Den numer ganska svåra tallitan rapporterades under slutet av 2022 och även in på 2023 men då framför allt vid matningen vid

Michael Norman lyckades plåta detta norrsken natten till den 16 mars från 30-meterskärret. Det var inte det första norrskenet för vintern bör man säga...

Kymlingelänken som under vintern har varit den bästa platsen. Endast två observationer från norra visar på allvaret i situationen.

Tofsvipa

En fågel den 17 februari och därefter en förbiflygande 2 mars.

Sånglärka

De första sånglärkorna rapporterades den 28 februari.

Sångsvan

Sångsvanar är också väldigt tidiga och inte lika beroende av öppet vatten som knölsvanen. De första sångsvanarna observerades vid 30-meterskärret redan på årets första dag. Dessa var dock förbiflygande. En 2k-individ rapporterades rastande från Råstasjön den 13 januari och vid Ravalen och 30-meters den 15 respektive 17 januari.

Dubbeltrast

Dubbeltrasten heter misteltrast på engelska och tyska med klar relation till att den

gärna äter mistelbär. Med en ökning av bestånden av mistel kanske vi får se en ökning av övervintrande dubbeltrastar. En individ har setts från och till på norra Järvafältet från den 1 januari och framåt.

Jorduggla

En jorduggla visade överraskande upp sig vid Järva krog den 10 februari. Den tidigaste tidigare rapporten av jorduggla är från den 19 februari då en rapporterades från Älgkärrstippen år 2002. Jordugglan är inte årlig även om den verkar ha blivit lite vanligare under senare år.

Sparvuggla

För att fortsätta på ugglorna har ett antal rapporter av sparvuggla kommit in. Samtliga är ifrån skogsområdet strax söder om Rotebroleden mor fyrvägs korsningen. De är med start den 2 och 6 februari och ingen rapport har kommit in sedan dess.

Grågås och trana...

...har också dykt upp vid Säbysjön under de senaste dagarna. Nu väntar vi på att allt ska explodera i ankommande vårfåglar! ☒ (US)

Medlemsavgiften för 2023

Föreningen har en god ekonomi och styrelsen håller i pengarna vilket gör att medlemsavgiften för 2023 och även för 2024 är satt till 100 kr. Vi har fått många små och stora bidrag vilket gör att vi kan fortsätta med den aktivitetsnivå vi vill.

Per idag har vi fått in medlemsavgifter från över 500 av våra numera 616 medlemmar. Det innebär att det är fortsatt ett antal som inte har gjort det ännu. Det stora skälet är att vi inte längre kan "blada" in ett inbetalningskort i utskicket av tidningen. Den möjligheten försvann när vi gjorde om tidningen till en "posttidning". Något som förövrigt är huvudskälet till att vi kan hålla ned medlemsavgiften till låga 100 kr. Du som vet att du inte har betalat är välkommen att göra det på vårt plusgiro 580 132-9 eller använda vår QR-kod för Swish som finns på hemsidan under fliken "Bli medlem".

Genomförd kurs i hantering av artportalen

För andra året har vi nu genomfört en kurs i funktion och användning av artportalen i regi av Åke Jernberger. Något som har varit välkommet. Artportalen är väsentlig för att förstå förändringarna i fågelfaunan. Den underlättar också den egna hanteringen av de observationer man gör. Den kommer säkert i repris även till nästa vinter och den genomförs dessutom digitalt så det är väldigt lätt att vara med. Kolla upp på hemsidan när den kommer upp nästa gång.

Mejladresser...

...får en allt större betydelse i kommunikationen. Vi har idag mejladresser till de flesta, men det återstår fortfarande ett 80-tal medlemmar som inte har anmält sina adresser. En bra signal för om man har sin

adress i vårt register är om man har fått information från oss via mejl. Exempelvis i samband med att vi hade vårt årsmöte senast då verksamhetsberättelsen och ekonomiska rapporten distribuerades via mejl inför mötet. Om du inte har fått något eller om du tvekar men kan acceptera att vi har din mejladress så är du välkommen att skicka in den via kontaktformuläret på vår hemsida https://jokhemsida.se/?page_id=16. Om du undrar över hur vi hanterar registeruppgifter framgår de av vår GDPR-policy som finns att läsa på vår hemsida https://jokhemsida.se/?page_id=27

Sebastian Kirppu, Malung

Skogen, lögnerna och de brutna löftena

Ja, vad ska man säga om debatten gällande den svenska skogen?
Hur har det överhuvudtaget kunnat bli så bakvänt?

Skogsnäringens företrädare i form av Skogsindustrierna och Skogsägarrörelsen basunerar, likt Donald Trump, plattjordsmänniskor och antivaxxare, ut både konspirationsteorier och alternativa fakta i den allmänna debatten för att så tvivel hos allmänhet och politiker, men samtidigt göda den stridslystna polariseringen hos "de sina". Information som inte lever upp till det som skogsnäringen vill att allmänheten och politikerna ska matas med har ingen acceptans, trots att den bygger på vetenskapliga belägg och därmed kan kallas ren skär fakta. Det verkar som om den gängse normen med kalhyggen, pappersmassa, biobränsle och kortlivade produkter samt förädlade plantor är så djupt rotad i skogsnäringens vokabulär och tro att de inte kan se utanför boxen. Det påminner om karikatyren med strutsen som har huvudet i sanden. Men i verkligheten är det precis den typ av försvarskampanj som tobaksbolagen använde sig av när vetenskapen hade belägg för att rökning ökar risken för ohälsa i form av hjärt- och kärlsjukdomar samt cancer. Oljebolagen gjorde detsamma när vetenskapen påvisade sambanden mellan fossila bränslen och klimatuppvärmningen. Vad är det med dessa ekonomiska särintressen egentligen? Den svenska skogsnäringens resistens mot, och förnekelse av fakta som motsäger deras falska marknadsföring, påståenden och övertygelser är en skrämmande utveckling. Idag känner vi till att vi har två enorma utmaningar när det gäller miljön. Det är klimatförändringarna men också den minst lika viktiga; förlusten av biologisk mångfald. Fakta om den första utmaningen har accepterats av skogsnäringen då de ser möjligheter att profitera på den. Man påstår att den svenska skogsbruksmodellen är världens mest miljövänliga och om resten av världen skulle bruka skogen som vi gör skulle klimatförändringarna inte vara ett problem. När det kommer till fakta gällande förlusten av biologisk mångfald så förnekas den däremot då den inte kan profiteras på. Den svenska modellen utarmar ju bevisligen artmångfalden i skogen genom att kalhugga naturskogar och ersätta dessa

med planterad gran eller tall. Artrika naturskogar blir till artfattiga virkesåkrar. Skogsnäringen försöker då i stället att spela ut klimatet mot biologisk mångfald som om vi skulle behöva välja mellan dessa båda utmaningar när verkligheten är att båda måste räddas samtidigt. Detta bekräftas av både IPCC (Internationella panelen för klimatförändringar) och IPBES (Internationella panelen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster). De båda har gemensamt påtalat att vi inte kan rädda klimatet utan att också rädda biologisk mångfald och tvärtom. Dessa båda utmaningar är som kommunicerande kärler eller som siamesiska tvillingar med ett och samma hjärta, båda måste räddas och ingen överlever utan den andra.

Denna kunskap till trots, och ratificerade internationella åtaganden för att rädda klimatet och biologisk mångfald, så avverkas dagligen biologiskt värdefull naturskog någonstans i Sverige. Skogsnäringen bryter inte bara mot de stora övergripande miljömålen utan även mot de certifieringsregler som kräver att skogar med rik biologisk mångfald ska bevaras om man överhuvudtaget ska få vara certifierad. Man struntar även i den gemensamma överenskomsten som finns om frihet under ansvar (frihet att bruka skogen som man vill men ansvaret att inte förstöra ekosystemet), en grundbult i skogspolitiken sedan 1990-talet då en ny Skogsvårdslag klubbades igenom. Sist men inte minst bryr man sig inte om det så kallade sektorsansvaret, i detta ansvar ingår de gemensamma målbilderna för god miljöhänsyn. Dessa har tagits fram under flera möten mellan Skogsstyrelsen och Skogsnäringen och undertecknades år 2020. Otroligt nog fortsätter dock Skogsnäringens aktörer bara vägra göra det som krävs av dem för att vi ska nå nationella och internationella miljömål. I stället gör skogsbolagen miljardvinster som delas ut till aktieägare men dessa vinster sker på bekostnad av ekosystemen, biologisk mångfald och klimat, det vill säga till syvende och sist på bekostnad av oss människor, våra barn och barnbarn. ☒

Har ett stort engagemang för naturskog och dess ekosystem. Blev 2011 utvald till Årets miljöhjälte av Världsnaturfonden. Gav vid det tillfället en mössa till kungen med texten "Jag har kompisar i skogen" som tack för utnämningen. Sebastian Kirppu är en högljudd röst i den svenska skogsdebatten. Han är älskad av miljörörelsen men desto mindre uppskattad av skogsbolagen. Världsnaturfonden valde honom till årets miljöhjälte år 2011 och några år senare blev han utsedd till lyssnarnas egen sommarpratare i P1. Efter många år som biolog på länsstyrelsen i Dalarna ägnar sig Sebastian Kirppu idag på heltid åt att försöka rädda de naturskogar som finns kvar i Sverige från avverkning.

I Gästkrönikan får inbjudna gäster skriva sitt hjärtas mening gällande temat "den svenska skogen". Hittills har Leif Gustavsson i Knutby, Mikael Schulin i Årjäng och Bengt Oldhammer i Orsa lättat sina hjärtan. Samtliga namnkunniga kämpar för bevarandet av kontinuitetsskogar i Sverige.

Runor i norr

I två tidigare artiklar har JOK-Bladet presenterat runristningar på Järvafältet. Det har dels rört sig om två av runristningarna i norra Järvafältet (3-4:2019), och sex runristningar på södra Järvafältet (1:2020). Därutöver har vi nämnt ristningarna ett antal gånger, när redaktionen tyckt att det var dags att tvätta hällen som står vid Säby gård, eller när red tyckt att staden förhindrat tillträdet till Hägerstalundsstenen. Den här gången får vi ända upp till den nordligaste delen av Järvafältet, till Viby och Norrviken. Som vanligt handlar texterna om ren genealogi, eller så är de urtida juridiska dokument - oftast med avsikt att markera egendom.

Runstenen vid Sollentunaholm (U103)

Man skulle ju kunna tycka att en runsten som står vid stranden till Norrviken inte hörde hemma på Järvafältet, som ju ligger väster om E4. Men sanningen är att den de facto fraktats dit en gång i tiden, när man först sprängt sönder den av misstag, och sedan "limmat" ihop den igen med cementbruk.

Den ansågs inte stå så bra på ursprungsplatsen, söder om Ytterby gård och söder om Rotebroleden, intill den bäck som avvattnar Ravalen, utan flyttades till det mera pompösa Sollentunaholm. Golfentusiasterna på platsen gick då miste om den sevärdheten på sin bana.

"*Svæinn ok Kætilmundr ok Ærinmundr þæir letu ræisa stæin þenna æftir Tiðkuma, faður sinn.*" vilket på nutidssvenska kan tolkas till "*Sven och Kätilmund och Ärinmund, de lät resa denna sten efter Tidkume, sin fader.*"

Då stenen stod vid ett vattendrag, är det inte omöjligt att man rest den i åminnelse av den som tagit initiativet till att bygga en bro över vattnet - som en tidig version av Rotebroleden. Ytterby är dock en utby från den ursprungliga byn, (Skillinge-)Tuna, och nämns tidigast i handlingar från 1371. Så byn är betydligt yngre än stenen som beräknas ha ristats under första halvan av tiohundratalet.

Den hoplimning av stenen man gjorde på 1920-talet höll inte helt, utan flera bitar på vänsterkanten har fallit av, så att stenen inte kan läsas i sin helhet längre. En avbildning av stenen gjord 1879 gör det ännu möjligt att veta hur texten löd från början.

Runhällen vid Skillinge-Tuna (U99)

Norr om Viby, cirka en halv kilometer väster om Sollentuna kyrka, alldeles innanför "rätt sida" om Järvafältsgränsen, ligger runhällen vid det som kallas Skillinge-Tuna, dvs den gård som gett upphov till häradnamnet Sollentuna. Namnet Sollentuna är en utveckling

Vibyhällen U 102 avbildad av Mårten Aschaneus, en av Johannes Bureus medhjälpare. Efter original i Stifts- och landsbiblioteket i Skara. 1600-talstexten lyder: "*Nota, Wijd thessa ristade Runor uthi grå bärjs hällen äre 1100 tals the gambles grifter, runda [symbol] oblig: Rectang [symbol] med m(ån)jar högär stenrösior etc. Så och i gärdes backan strax brede wijdh norr ifrå Nota, Thänna grift ar(t) platsen kallas än (Rö)rss haga/e p.*" (Transkription: Torbjörn Näs, Mora)

av "Solenda" och "Solena-tunum", som kan brytas upp i två ord: sol och land. Häradet hette således "Solenda hundare" innan det moderniserades till Sollentuna. Runhällen ligger intill en s.k. halväg som brukats i tusentals år som gick mellan Kista (i nuvarande Pommern) och vägen mot Uppsala.

Texten på runhällen lyder: "*Afari auk þurkisl litu rista runa iftir aursa faþur sin auk iftir uifara broþur sin*" vilket kan tolkas till "*Atfare och Torgisl lät rista runorna efter Horse, sin fader och efter Vidfare sin broder.*" I detta fall kan man anta att namnet Horse betyder "getabock", som vi fågelkännare genast känner igen från det gamla namnet på enkelbeckasinen, "hors-

göken" som ofta tolkas som att den låter som en gnäggande häst, men som av oss som tvivlar på denna engelska-tolkning, ges betydelsen "himmelsget".

Vibyhällen (U102)

Redan på 1600-talet beskrevs Vibyhällen av samtidens runforskare. Johannes Bureus, som tolkade runor över hela Sverige, uppmärksammade hällen, liksom fornforskaren Johan Peringskiöld och riksrådet Knut Jönsson Kurck i Åkeshov. Men sedan glömdes hällristningen bort och blev överväxt av ett tjockt lager mossa, och återfanns inte förrän 1924 då en bondmora råkade halka på den våta mossan och rev upp en reva som blottade runorna.

Hilda Evertz återupptäckte runhällen då hon var ute och samlade grönfoder till grisarna på gården. (Foto: Creative Commons Wikimedia) [Hilda ser ut att ha gymnastikdojor av det gamla slaget, av mörkblå smärting med brun gummisula - tillverkade av Tretorn i Helsingborg med början på 1930-talet, som alla barn hade innan först Converse dök upp och sedan Adidassneakers kom. Reds.Anm.]

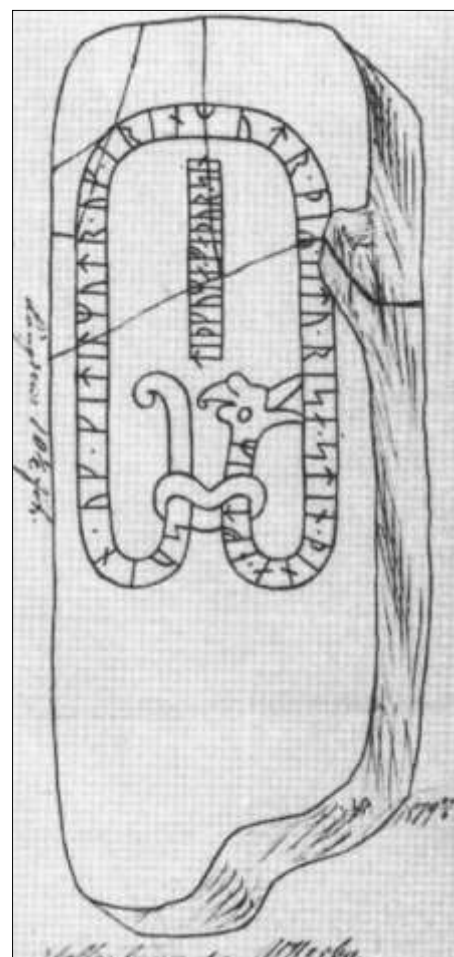
Texten på hällen lyder: "Kali let haggva hælli þessa æftir syni sina tva, ok þau Ingibora br[o] æina giærðu, mykit mærki fyrir margum(?) manni." vilket kan tolkas till nu-svenskans: "**Kale lät hugga denna häll efter sina två söner, och han och Ingetora gjorde en bro, ett stort minnesmärke inför många män.**" Då hällen av naturliga skäl aldrig har flyttats, ligger den på ursprungsplatsen, och markerar var den gamla bron över Vibyån (eller rent av en sjö med högre vattenstånd) stod. Man kan sannolikt utgå ifrån att Kale och Ingetora var ägare till Viby gård, som låg nästintill, och att de var s.k. storbönder som markerade sin egendom genom runorna under tidig kristendom. Gravfältet som ligger in på hällen var också ett sätt att markera ägande, men det kristna sättet att samla sina döda kring kyrkan gjorde att man då började använda runristningar som ersättning för gravfälten och ättechögarna. Namnet Viby är relativt vanligt i Sverige och hänsyftar till att det legat en kultplats närheten. Det tidigare "Widharby" som det skrevs på medeltiden, är sannolikt en katolsk "tolkning" av ursprungsnamnet, när man strävade att suddas bort allt hedniskt från förr. ☒

JOJE LINTRUP

Källor: Riksantikvarieämbetets K-blogg; Lavold: Sollentunas runstenar; Wikipedia; Run-inskrifter.net; etc.

Runstenen vid Sollentunaholm som stått vid Ytterby gård nära Vibyån. Foto: Ulf Rydin, Creative Commons Wikimedia. Till höger: Teckning av runstenen 103 gjord 1879, då hel. (RAÄ)

Fågelrapporten för 2022

Sammanställd av ULF SVAHN

Efter ett glädjeskutt upp under 2021 blev det en tydlig tillbakagång under 2022. Ändå blev det inte tillbaka till 2019 och 2020 års nivåer på 177 men året stannade på 180. Det är en minskning med 9 arter, men då ska vi komma ihåg att vi hade såväl orre som raphöna under 2022. Två arter som är minst sagt ovanliga för Järvafältet.

En grupp som sticker ut är ugglor. Det var närmast storslam* 2021 medan hökuggla och berguv saknades för 2022. Samma sak gällde såväl stäpp- som ängshök och mindre sångsvan, stjärtand, småskrake, nattskärre, småspov, skäggmes, gräshoppsångare, vit stork och rördrom.

Å andra sidan fick vi aftonfalk, trastsångare, ortolansparv, kustpipare, gråhakedopping, större strandpipare och busksångare under 2022 vilka saknades 2021. Året gav inte heller någon ny art för Järvafältet, men många fina upplevelser ändå.

För norras del slutade listan på 175 arter vilket är elva arter sämre än 2021. Trots allt en inte helt dålig siffra men klart lägre. För södras del blev det en glädjande ökning med två arter jämfört med 2021 och året stannade på 151.

Norra sidan saknade rosenfink, forsärla, mandarinand, jorduggla och hornuggla. Fina arter som höll sig till den södra sidan.

På södra sidan saknades blåsgås, årta, bergand, kornknarr, småfläckig sumphöna, gråhakedopping, kustpipare, större strandpipare, mosnäppa, dubbelbeckasin, rödbena, silvertärna, storlom, kungsörn, brun glada, kungsfiskare, göktyta, aftonfalk, stenfalk, sommargylling, nötkräka, busksångare, ringtrast, mindre flugsnappare, strömmare, lappspurv och ortolansparv.

Knölsvan

Lyckade häckningar i Råstasjön 6 pulli, Lötsjön 5 pulli Ravalen 2 1k och Översjön 2 1k. Toppnoteringen på senhösten var 48 ex. i början av november.

Sångsvan

Inga rapporterade lyckade häckningar men flera par rapporterade från Säbysjön, Ravalen, Väsby sjöäng och Råstasjön. Bra vår och höststräck. 101 ex rapporterade 18 mars från södra och 141 rapporterade 13 november från norra.

Sädgås

Bra sträck fler fåglar än föregående år som mest 311 ex. den 19 oktober vid 30-meters. Vårsträcket 60 ex den 12 april vid 30-meters.

Blåsgås

Efter ovanligt stora sträck 2020 och normalt 2021 något sämre, som mest 20 ex vid 19 mars på Älgkärrstippen. Inga 0 oktober och 13 ex 30-meters 17 mars.

Grågås

Totalt 9 kullar i Säbysjön med som mest 38 pulli. 3 kullar i Råstasjön med 10 pulli. En kull i Lötsjön med 4 pulli. 2 kullar med 6 pulli i Översjön. 2 kullar med 4 pulli i Väsby sjöäng. Framgången för grågåsen fortsätter. Detta måste vara toppnotering för lyckade häckningar.

Fransmännen har ätit upp alla ortoloner sågs det. Det råder nämligen ingen brist på lämpliga habitat i Sverige, då ortolansparven trivs utmärkt på gamla buskiga hyggen som skogsnäringen så gärna bistår med.

Inläggen bygger på rapporter från artportalen. Detta kan göra att antalet längre tillbaka i tiden är för låga då användandet av artportalen var lägre. En stark uppmaning är att alltid lägga in observationer på artportalen när ni är ute i fält!

** "Storslam" om man undantar de närmast omöjliga arterna torn-, pärl-, fjäll- och minervauggla.*

Kanadagås

3 kullar med 14 pulli vid Säby strandäng. 3 kullar med 15 Pulli i Råstasjön. Pulli rapporterade även från Lötsjön, Hästa groddamm, Hjulsta vattenpark, Bögs gård, Ravalen, Skogvaktarkärret och Blötängen. Uppåtgående trend även för kanadagåsen.

Vitkindad gås

Bra sträck även för 2022, dock något färre än för 2021. 130 ex vid 30-meters 4 oktober. 300 ex rastande på Golfängarna i slutet av april. Rastande fåglar i princip bara på södra. Enstaka vid Olles torn.

Bläsand

Inga häckningar men rastande i framför allt Säbysjön men noteringar även från Råstasjön, Ravalen och Hästa groddamm både vår och höst. 40 ex i Säbysjön toppnotering 24 september. Något färre in förra året.

Snatterand

Inga rapporterade häckningar. Som flest 60 ex i Råstasjön 22 juni. Rapporterad från Säbysjön, Väsby sjöäng, Ulriksdals golfbana och Hjulsta vattenpark

Kricka

Sannolikt ingen häckning på Järvafältet. Observerad i såväl norr som söder. 100 ex 26 september vid Olles torn och 14 ex i Råstasjön 11 oktober

Gräsand

Lyckade häckningar i Säbysjön, Ravalen, Kyrkdammen, Översjön, Väsby sjöäng, Råstasjön, Hjulsta vattenpark, Hästa groddamm och Lötsjön. 250 ex i Lötsjön 1 januari.

Mandarinand

En hane mandarinand i eklipsdräkt upptäcktes i Råstasjön den 6 juni och syntes fram till den 21 juli. Tidigare rapporter från 2004, 11, 16 och 21 under 2000-talet.

Årta

Ingen rapporterad häckning. Ett par i Väsby strandäng 4 maj 5 juni. Flyttade mellan Säbysjön och Väsby strandäng. Möjligen häckningsförsök.

Skedand

Ingen häckning men frekvent på både i Säbysjön och Råstasjön. Toppnotering 5 ex i Säbysjön 4 juli och 26 oktober.

Brunand

Häckning med 6 pulli i Säbysjön. Antalet oklart men lägre än 2021. Ingen häckningsrapport från Råstasjön. Som mest 10 ex i Råstasjön 7 april och 18 oktober i Ravalen. Noteringar från Hjulsta vattenpark, Ravalen och Väsby sjöäng

Vigg

5 pulli rapporterade från Översjön 8 juli och 1 pulli från Råstasjön 3 augusti. Som mest 30 ex 30 november från Översjön och samma antal från Råstasjön 6 november. Rapporter även från Säbysjön och Ravalen.

Bergand

Efter två år utan bergand hittades 2 1k individer den 31 oktober. De observerades fram till den 20 november. Tidigare har det rapporterats 2019, 16, 14, 12, 09, 08, 07, 06, 04, 03, 01 och 00 under 2000-talet.

Knipa

Lyckade häckningar i Säbysjön 6 pulli, Ravalen 8 pulli, Hästa träsk 2 pulli och Råstasjön 7 pulli. Som

År	antal
2022	180
2021	189
2020	177
2019	177
2018	190
2017	182
2016	193
2015	186
2014	193
2013	188
2012	199
2011	192
2010	182
2009	189
2008	190
2007	188
2006	190
2005	192
2004	186
2003	185
2002	180
2001	186
2000	192
1999	181
1998	179
1997	176
1996	183
1995	174
1994	174
1993	172
1992	172
1991	156
1990	155

mest 76 ex i Ravalen 4 november och 58 ex 3 april. I nivå med tidigare år.

Salskrake

3 rastande som högsta antalet i Ravalen i mitten av november. Observationer även från Översjön 27 mars. Observationer även från Råstasjön i november och Säbysjön i mars. Årlig under hela 2000-talet och oftast från Ravalen i november.

Storskrake

Även i år blev det en häckning i Ravalen. Som mest var det 10 pulli rapporterade 13 maj. Det är den tredje häckningen på Järvafältet. Som mest noterades 51 ex sträckande från 30-meters 9 oktober.

Fasan

Lyckade häckningar vid Skogvaktarkärret, 30-meters, Granholmstippen och Blötängen. 7 ex 1 k 28 augusti från 30-meters högsta siffran.

Storlom

Inga säkra rapporter om lyckade häckningar i år heller. Normalt antal rapporteringar inom området.

Smådopping

1 k individer från Råstasjön och Hästa träsk. Sannolik häckning på båda ställena. Rapporter från Väsby sjöäng, Säbysjön och Ravalen.

Skäggdopping

Lyckade häckningar i Säbysjön, Råstasjön, och Ravalen. 10 1k i Råstasjön 14 augusti, 2 ex i Säbysjön och Ravalen. 30 individer vid Igelbäckens utflöde 4 augusti.

Svarthakedopping

Ingen rapporterad lyckad häckning under året. Observationer från Järfälla kyrkdamm, och Ravalen. Ett sämre år för JOK: s karaktärsfågel.

Gråhakedopping

1 ex gråhakedopping rastade i Säbysjön den 18 april. Rapportrats även 2019, 18, 16, 15, 14, 05, 02, 01 och 2000.

Storskarv

Normal omfattning med enstaka eller små grupper födosökande fåglar. Sträckande 25 ex vid Råstasjön 2 november.

Gråhäger

Inga säkra noteringar om häckning. Råstasjön är den stora hägerplatsen på Järvafältet. I år med en toppnotering på 54 hägrar den 20 februari.

Ägretthäger

Ett ex rastande i såväl Råstasjön som Ravalen i november. 1 ex även vid 30-meters 12 april. Tidigare år 2008, 11, 16, 17, 18, 20 och 21

Bivråk

Ingen häckning rapporterad i år heller. Observationer från mitten av maj till slutet av september.

Röd glada

Tre rapporttillfällena av röd glada under 2022. Två rapporter från norra och en från södra. Två rapporter 2013 därefter tre 2016, en vardera 17, 18 och 19, två 2020 och fyra 2021. Arten fortsätter sin frammarsch.

Brun glada

En rapport 1 ex vardera från vår och höst. 18 april Olles torn och 17 oktober 30-meters

Kungsörn

Tre observationer av kungsörn från 21 och 30 oktober samt 12 november. Samtliga på norra sidan. Rapporterad under hela 2000-talet med undantag för 2020. Hösten är den rätta tidpunkten för observation.

Havsörn

Glädjande nog frekvent observerad över hela Järvafältet. Ingen häckningstendens i år.

Brun kärrhök

1 lyckad häckning i södra delen av Säbysjön med som flest 3 ungar rapporterade.

Blå kärrhök

Ett 30-tal sträckobservationer framför allt aug – no. Huvudsakligen 30 m-kärret men även runt

Granholmstippen. Fler observationer än föregående år

Ängshök

Ett ex rapporterad från 30-meters 11 augusti. Tidigare rapporter från 2000-talet 00, 04, 06, 09 och 18.

Duvhök

Ses frekvent. Såväl 1k som 2k fåglar observerade på norra och södra. Stabil häckfågel.

Sparvhök

Häckar sparsamt i området. 20 ex sträckade 4 oktober. Sträcket i nivå med föregående år.

Ornvråk

Stabil lokal närvaro och häckning på norra och södra delen. Drygt 300 sträckobservationer med 43 som högsta notering såväl 4 som 9 oktober. Fler än 2020.

Fjällvråk

En kvarvarande individ under vintern i området från 30-meters till Skogvaktarkärret Ett 30-tal observationer under höststräcket. Ca 5 observationer under vårsträcket.

Fiskgjuse

Lyckad häckning i Säbysjön med 2 ungar. Rapporter om par och enstaka individer från Översjön och Ravalen med omnejd samt från området runt Granholmstippen.

Aftonfalk

En honfärgad individ jagade kring 30-meters den 24 maj.

Tornfalk

Ingen häckning rapporterad på Järvafältet. Observationer på norra och södra Järvafältet i nivå med 2020.

Stenfalk

Trist nedåtgående trend med igen färre observationer än föregående år. Totalt 2 höstobservationer från norra.

Lärkfalk

Inga direkta häckningsrapporter, men sannolik häckning nära Älgkärrstippen. Som mest 3 individer från Olles torn.

Pilgrimsfalk

Totalt 7 observationer varav 1 vårobservation från 30-meters, Viby och Granholmstippen.

Vattenrall

1k-individer rapporterade från Säbysjön och Råstasjön. Som mest 6 ex rapporterade från Råstasjön 17 juli. Rapporterad från Råstasjön, Säbysjön, Ravalen, Hästa groddamm, Väsby sjöäng och Örs hästhagar. Vinterrallar rapporterade från Råstasjön fram till den 17 december.

Småfläckig sumphöna

2 ex rapporterades den 6 maj från 30-meters och 1 ex från Säby strandäng 8 och 21 maj. Rapporter under 2000-talet 00, 01, 02, 04, 05, 06, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 och 21.

Rörhöna

Lyckade häckningar rapporterade från Säbysjön Kyrkdammen, Råstasjön, Skogvaktarkärret, Hästa groddamm och Hjulsta vattenpark. Sannolikt fler ställen. 11 pulli från två kullar vid Olles torn 20 juli. Kvarvarande rörhönor i Råstasjön under vintern.

Sothöna

Multipla häckningar på såväl norra som södra Järvafältet i princip alla vattendrag.

Trana

Lyckad häckning från 30-meters och Väsby sjöäng med en unge vardera. 120 ex sträckande vid Granholmstippen 18 september.

Strandskata

Elva observationer från hela Järvafältet vilket är något färre än 2021.

Större strandpipare

En observation från Säby strandäng den 8 maj.

Mindre strandpipare

En noterad häckning vid Hästa träsk. Häckning

rapporterad 16 av åren mellan 2000 och 2022. Normalt antal observationer jämfört med tidigare år.

Ljungpipare

Inga rastande fåglar. 6 ex. sträckande förbi 30-meters 25 september. Enstaka sträckande under vår och höst från 30-meters och Granholmstippen.

Kustpipare

En kustpipare sträckade över 30-meters 16 september. Observerad under hela 2000-talet förutom 02 och 21.

Tofsvipa

Lyckade häckningar på Säby strandäng 2, Väsby sjöäng 1 och Hästa träsk 1. Totalt 3 pulli som mest.

Brushane

Rastande 8 ex på 30-meters 13 maj. Även på Säby strandäng och vid Råstasjön. Som mest 12 ex. sträckande över 30-meters 28 april. Inga höststräckande fåglar rapporterade.

Morkulla

Stabil population. Spelflykt från både norra och södra. 40 rapporter färre än 2021s 66 rapporter.

Dvärgbeckasin

1 ex rastande från 27 – 30 april på 30-meters. 1 ex rastande vid Råstasjön 4 november. Klart färre observationer än 2021. Tidigare observerad 2000, 03, 06, 09, 13, 17, 19, 20 och 21

Enkelbeckasin

Sannolikt häckningar på flera ställen på såväl norra som södra Järvafältet. 87 ex. noterades 5 april på 30-meters.

Dubbelbeckasin

En spelande 15 maj på 30-meterskärret. 2 förbi-flygande individer vid 30-meters i slutet av maj.

Storspov

Totalt 6 observationer varav 1 från södra. Samtliga sträckande under april med ett undantag från 5 juli.

Svartsnäppa

1 ex rastande vid Hästa klackdammen 3 maj – 13 juni samt 1 observation från Säby strandäng 13 juni.

Rödbena

Totalt 9 observationer av rödbena rapporterade. Alla från Säby strandäng och 30-meters. Observerad under hela 2000-talet. En uppgång från 2021.

Mosnäppa

2 observationer från Säby strandäng 18 och 20 maj. 6 individer som förmodligen stannade till under perioden. Årlig under 2000-talet fram till 2012. Därefter endast 2016.

Gluttsnäppa

Totalt 26 rapporter med som mest 7 rastande fåglar, mest under vårsträcket. Säby strandäng dominerar. Sommar- och höststräcket också representerat.

Skogssnäppa

Arten häckar med flera par på såväl norra som södra sidan. Stabil.

Grönbena

81 ex rastande på Säby strandäng 6 maj. Ett 40-tal observationer från framför allt Säby strandäng. Hästa träsk dominerar på södra.

Drillsnäppa

Lyckad häckning på Getholmen i Översjön med 2 1k 10 juli. Rapporter från Säbysjön, Hästa träsk, Ravalen och Råstasjön.

Skrattmå

Råstasjön dominerat med ca 400 1k 1 juli och ca 2000 fåglar 28 april- Säbysjön rapporterade ungar 180 1k 4 juli och 470 ex 17 april. En sjunkande trend för Säbysjön över tid. I nivå med 2021 och en ökande trend för Råstasjön.

Dvärgmå

1 ex noterat vid ett par tillfällen i början av maj

från Säbysjön samt 4 ex från Råstasjön 2 – 10 maj. Årlig med undantag för 2001 och 2020.

Fiskmås

Ett ex 1k rapporterat från Kista som föregående år. Många rapporter från många ställen på såväl norra som södra men ingen rapporterad häckning.

Silltrut

1k rapporter från Lötsjön, Råstasjön och Hjulsta vattenpark. Observationer över hela rapportområdet. Som flest 7 1k fåglar i Råstasjön 1 augusti och 48 ex adulta i Lötsjön 13 augusti.

Gråtrut

Observerad över hela rapportområdet under hela året. 1k fåglar observerade i Lötsjön, Råstasjön och Hjulsta vattenpark.

Havstrut

Sparsamt observerad över hela rapportområdet under hela året. Något upp från 2021.

Skräntärna

Som flest 2 individer i Råstasjön i slutet av augusti och i Säbysjön från början av augusti. 10 rapporter totalt vilket är något färre än 2021. Observerad 00, 04, 08, 12, 16, 17, 18, 19, 20 och 21 under 2000-talet. Något uppåtående trend.

Fisktärna

Tre 1k fåglar observerade i Ravalen 10 juli. Första noteringen sedan 2013. Ingen noterad häckning i Råstasjön som hade 2021 och 18. Frekvent observerad i Säbysjön, Råstasjön, Ravalen och Översjön.

Silvertärna

Ett ex rapporterades från 30-meters 21 maj. I stort sett årlig undantaget 2020.

Tamduva

Året runt i stadsområdena och vid Väsby//Bög.

Skogsduva

Några vinterobservationer i slutet av februari från 30-meters, Fornborgsberget och Granholmstippen. Stabil population.

Ringduva

Ett antal vinterobservationer från såväl norra som södra. Som mest ca 2600 sträckande 28 september vid 30 m-kärret. Kuriosa är att det är samma toppdag som 2021.

Gök

Noterad spelande från 30 april – 24 juni. Något tidigare än 2021 48 rapporter från norra 1 från södra. Något fler än för 2021.

Sparvuggla

Totalt 3 rapporter från skogsområdet vid Fäboda gård och Djupan. I stort sett årlig med undantag för 2016 och 20.

Hornuggla

En lyckad häckning vid Eggeby gård som flest 4 pulli observerade. Häckningar rapporterade 2011, 12, 13, 20 och 21 på 2000-talet. Glädjande återkomst för tredje året.

Jorduggla

Ett ex upptäcktes vid Hästa gård groddamm 14 april. Rapporter från 2000-talet 00, 02, 03, 05, 08, 09, 11, 12, 13, 14, 18 och 21

Kattuggla

1 lyckad häckning från boträdet nära Olles torn med 1 pulli rapporterad. Sannolikt finns fler lyckade häckningar. Rapporter från Hägerstalund, Djupan, Bögs gård, Väsby gård, Råstasjön, Skogvaktarkärret och Granholmstippen.

Tornseglare

150 ex. som flest rapporterade från Ravalen 17 maj. Ingen häckning i holkarna vid Säby gård. Normal omfattning från hela området.

Kungsfiskare

1 kungsfiskare observerades rastande i Järfälla kyrkdamm den 12 september. Observationer under 2000-talet. 00, 08, 15, 16, 18, 20 och 21.

Göktyta

Endast 1 konstaterad häckning som av ansvariga

betecknas som mycket lågt. Totalt 7 pulli ringmärkta.

Gröngöling

Artens förekomst på Järvafältets bedöms vara stabil bra. Lyckade häckningar rapporterade från Österängen, Eggeby gård, 30-meters. Totalt 419 rapporter.

Spillkråka

Artens förekomst på Järvafältet bedöms vara stabil. Totalt 173 rapporter.

Större Hackspett

Artens förekomst på Järvafältet bedöms vara stabil. Totalt 604 rapporter.

Mindre Hackspett

Revirhävande par på såväl norra som södra. Artens förekomst på Järvafältet bedöms vara stabil. Totalt 160 rapporter.

Trädlärka

Inga spelande trädlärkor rapporterade. Sträckande över framför allt 30-meters. I nivå med tidigare år.

Sånglärka

Som mest 8 sjungande vid Hägerstalund. Stabil revirhävande och sannolikt häckande på många ställen både på norra och södra.

Backsvala

Totalt 7 observationer på norra och södra färre än föregående år. Ingen häckning i Backsvalhögen på Älgkärrstippen.

Ladusvala

Stabil närvaro och häckning över hela området. 281 rapporter.

Hussvala

Stabil närvaro över hela området. Häckning på flera ställen. 77 rapporter.

Trädpiplärka

Stabil population häckande på hela Järvafältet. 174 rapporter

Ängspiplärka

Stort antal observationer. Sannolikt häckning på norra och södra. Som flest 40 ex rapporterade från 30-meters och Ursviks äng september/oktober. 164 rapporter.

Rödstrupig piplärka

Fyra observationer från 30-meterskärret 7 och 11 september samt Hästa gård 22 september och Hägerstalund 8 september.

Observationer under 2000-talet. 00, 04, 08, 11, 14, 17, 18, 20 och 21.

Gulärta

Ett antal observationer under sträcktid framför allt våren. En tillbakastuds efter ett svagare 2021. Totalt 66 rapporter.

Forsärla

1 ex. rastande vid Ursviks äng 16 september. Observationer under 2000-talet. 05, 06, 11, 12, 13, 18, 20 och 21.

Sädesärta

Stabil närvaro och häckning över hela området.

Sidensvans

Stora flockar under vintern med 200 som topp från Granholmstippen 27 februari. Upp igen från föregående år. 220 rapporter.

Strömstare

1 ex i Ravalen 27 oktober, 1 ex Säby gårds kanal 31 oktober och 1 ex Skillinge golfbana 28 – 30 november. januari – 10 februari. Årlig sedan 2000 förutom 2003.

Gärdsmyg

Fortsatt milda vintrar har medfört många gärdsmygsrevir över hela området.

Järnsparv

Normalt antal observationer på norra och södra. 1 vinterobservation vid Ravalen. 42 rapporter

Rödhake

Frekventa observationer av övervintrande rödhakar på norra och södras matningar. 571 rapporter.

Näktergal

Normalt antal sjungande hanar på norra och södra. Som mest 5 ex vid Hansta 4 juni, 4 vid Åkerbykärret och Hägerstalund 31 maj. Totalt 221 rapporter.

Blåhake

Inga vårobsar. Totalt 17 observationer mellan 24 augusti och 18 september varav 4 på södra. 49 rapporter. En halvering av antalet rapporter från 2021.

Rödstjört

Stabilt, möjligen något ökande antal. Häckning på hela Järvafältet. 160 rapporter en ökning jämfört med 2021.

Buskskvätta

Sannolikt häckning på flera ställen över hela Järvafältet. 1k rapporterade från Knista och Brotorp. 107 rapporter något färre än 2021.

Stenskvätta

Häckning rapporterad från flera ställen på norra och södra. 210 rapporter, något färre än 2021.

Koltrast

Stabil närvaro och häckning över hela området.

Björkrast

500 ex i Akalla industriområde 2 januari. Flockar på hundratals fåglar från flera ställen under vintern.

Taltrast

203 rapporter.

Rödvingetrast

Några vinterobservationer fram till nyår. 213 rapporter.

Dubbeltrast

Stabil population - något stigande? Ofta vid Väsby, 30-meters, Hägerstalund och Molnsättra. På södra vid Granholmstippen med omnejd. 199 rapporter.

Ringtrast

En enda rapport från Molnsättra den 29 april. Det bästa stället genom åren. Rapporterad under hela 2000-talet med undantag för 04, 17 och 19.

Sävsångare

Häckande vid samtliga våra sjöar och vattendrag. 188 rapporter.

Kärrsångare

Tillbaka igen vid Järfälla kyrkdamm. Sång även vid Ålsta och Örs hästhagar. Sjungande kärrsångare under samtliga år på 2000-talet. 41 rapporter en uppgång från 2021.

Busksångare

En rapport av busksångare på Järvafältet efter förra årets nolla. Säby gård 15 juni. Rapporterad 09, 10, 12, 13, 14, 16 och 20.

Rörsångare

Häckande vid samtliga våra sjöar utom Lötsjön. 86 rapporter, i nivå med 2021.

Härmsångare

16 rapporter om sjungande på både norra och södra Järvafältet. Något fler än tidigare år. Observerad under hela 2000-talet förutom 2000 i andra halvan av maj och början av juni.

Ärtsångare

121 rapporter från hela Järvafältet. Något fler än föregående år

Törnsångare

173 rapporter från hela Järvafältet. Något fler än föregående år

Trädgårdssångare

133 rapporter från hela Järvafältet. Något fler än föregående år

Svarthätta

Inga vinterrapporter. 211 rapporter från slutet april slutet september. I nivå med föregående år.

Grönsångare

122 rapporter från hela Järvafältet. Något fler än föregående år

Gransångare

Många sjungande gransångare på norra och södra med start 29 mars och till 6 juli. Inga häckningsobservationer. 127 rapporter klart färre än föregående år.

Trastsångare

1 rapport från Ravalen 19 maj. Rapporterad 01, 03, 05, 07, 08, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 18 och 19 under 2000-talet.

Lövsångare

Första rapporten från 21 april sista rapporten 18 september. Totalt 180 rapporter från hela Järvafältet i nivå med föregående år.

Kungsfågel

179 rapporter från hela Järvafältet, vilket är något lägre än föregående år.

Grå flugsnappare

74 observationer mellan 9 maj och 16 september från hela Järvafältet. 50 % fler rapporter än föregående år.

Mindre flugsnappare

Efter ett 2021 utan rapport har vi 3 rapporter från 30-meters, Hansta och Knista Hammar. Rapporterad 00, 01, 04, 05, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 och 19 på 2000-talet.

Svartvit flugsnappare

159 rapporter från 20 april till 10 augusti från hela Järvafältet. Något fler än föregående år.

Stjærtmes

Vanlig gäst i relativt stora flockar på vintermatningarna. 332 rapporter från hela Järvafältet, vilket är klart fler än föregående år.

Entita

179 rapporter från hela året och hela Järvafältet. Besöker ofta vintermatningar. Nära dubbelt så många rapporter som föregående år.

Talltita

27 rapporter från hela året. Framför allt i skogen norr Fäboda. På södra från Kymplingeskogen och Skogvaktarkärret. Radikal minskning från 89 rapporter 2021.

Tofsmes

183 rapporter från hela året i Järvafältets skogsområden. Något högre än föregående år.

Svartmes

275 rapporter från hela året i Järvafältets skogs-

Oooops...
Wrong door...

områden. I nivå med föregående år.

Blåmes

Spridd över hela området hela året. Stabil nivå.

Talgoxe

Spridd över hela området hela året. Stabil nivå.

Nötväcka

Spridd över hela området hela året. Stabil nivå.

Trädkrypare

Spridd över hela området hela året. Stabil nivå.

Törnskata

Lycade häckningar från 30-meters, Djupan, Hägerstalund, Knista hammar. Sannolikt även Hästa gård, Örs hästhagar m.fl. Stabil nivå.

Varfågel

Numer årlig vinterart på såväl norra, särskilt 30-meters och Bögs gård som södra Järvafältet och då vid Hästa gård.

Sommargylling

Ett ex rapporterades från 30-meters den 28 maj. Tidigare rapporter från 2000-talet 00, 03, 05, 08, 11, 12, 14, 15, 19 och 21

Nötskrika

Stabilt något ökande över hela Järvafältet.

Skata

Stabil över hela Järvafältet.

Nötkråka

1 ex rapporterad från norra Ravalen under 30 september till 31 oktober.

Kaja

Stabil över hela Järvafältet.

Råka

Totalt 15 rapporter från såväl norra som södra delen 30 mars till 26 april och 16 september till 20 oktober.

Gråkråka

Stabil över hela Järvafältet.

Korp

Stabil över hela Järvafältet.

Stare

Vinterobservationer av fåtaliga fåglar under hela januari på norra och södra.

Gråsparv

Stabil över hela Järvafältet.

Pilfink

Stabil över hela Järvafältet.

Bofink

Årlig vintergäst på flera vintermatningar. Stabil över hela Järvafältet.

Bergfink

Vanlig sträckfågel och mer och mer frekvent gäst på matningarna på norra och södra. 13 ex vid Säby gård 4 januari.

Grönfink

Stabil över hela Järvafältet.

Rosenfink

1 ex rapporterad från Ulriksdals station 4 juni. Observationer under 2000-talet 00, 04, 08, 12, 16, 17, 18, 20 och 21. Minskande, se JOK-bladet 4:2021.

Steglits

Stabil och ökande över hela Järvafältet.

Grönsiska

Mycket stora flockar under hösten. 300 ex 7 oktober vid Råstasjön.

Hämpling

Sannolik häckning vid Järfälla kyrka. 81 rapporter i nivå med föregående år.

Vinterhämpling

15 ex vid Hägerstalund 29 oktober. Sedda till 13 november. Dessutom 18 december. Vårreport från Hägerstalund 3 april.

Gråsiska

Stadig vintergäst på såväl norra som södra delen. 100 ex vid Råstasjön 27 november.

Tallbit

Den lilla invasionen från 2021 spillde över även på 2022. Rapporter från 1 januari till den 6 februari uppe i Akalla.

Mindre korsnäbb

174 rapporter under året vilket är något fler än föregående år. Framför allt från norras skogar men även 1 rapport från Granholmstippen.

Större korsnäbb

5 rapporter under året i nivå med föregående år. 4 från skogsområdet i norr och 1 från Ursviks äng 22 oktober. Rapporterad under hela 2000-talet men väldigt varierande. Totalt ca 200 rapporter under åren.

Domherre

Stabil över hela Järvafältet.

Stenknäck

245 rapporter från hela området. I nivå med 2021.

Snösparv

Totalt 7 rapporter samtliga varav 5 från 30-meters med omnejd. 1 rastande individ vid Hästa gård 14 april och 1 förbiflygande vid Granholmstippen 29 mars. I nivå med föregående år.

Lappsparr

En fågel rastande 6 september vid Molnsättra gård 6 september. Även en på Hästa gård 14 september. Totalt 3 ex sträckande 14 september vid 30-meters. I stort sett årlig men minskande. Totalt 400 rapporter under 2000-talet.

Ortolansparv

1 ex rastade vid Bögs gård 7 och 8 maj. Rapporterad 01, 05, 06, 07, 08, 11, 14, 15 och 19 under 2000-talet.

Gulsparr

Stabil över hela Järvafältet.

Sävsparr

Stabil över hela Järvafältet. ☒

Rapporter

Nyårsplocket 2023 i trakten av Nyköping

Årets nyårsplock var en aktivitet som hängde på vädret in i det sista. Ett ganska så rejält snöfall störde bilden och inte förrän vi fick kontakt med skådarkollegor från Tärnans fågelklubb tog vi beslut om att trots allt åka ned i snömodden. Efter ett sent sjukavhopp blev vi 11 i tre bilar som åkte. Det höll på att bli problem direkt då min bil fastnade vid den första parkeringen vid Nyköpings reningsverk vid Brandholmen. Snöskyffel är ett måste på dessa turer och efter lite grävande och handkraft kom bilen loss och vi kunde börja vår exkursion.

Brandholmens reningsverk brukar alltid bjuda på lite godheter och även så i år. Flera vattenrallar hördes och två av dem gav dessutom sig ut på en liten flygtur vilket gjorde att det även var synobs på dem i år. Inga skäggsmesar men väl ett antal gärdsmysgar. De senaste åren av milda vintrar måste ha gjort avtryck i antalet gärdsmysgar då de syns och hörs på många ställen, inte minst på Järvafältet. Svårt att gå i snömodden och även fåglarna verkar vara tagna av snöfallet vilket gjorde att vi tog oss tillbaka och åkte över till Ängstugans fågelmatning och där efter fågeltornet. Vid matningen hade vi både bofink och bergfink vilket var målarter och gav lite mod till oss. Gulsparv, större hackspett och rödhake adderade och en sjungande svartmes var lite av ett utrops-tecken. Det är första gången jag noterat svartmes vid denna lokal som är långt ifrån typisk för arten.

Något man verkligen vill se under nyårsplocket är de stora vigg, och bergandflockarna med inslag av salskrake. Vi åkte till Örstignäs och gick ned till badstranden som inte på något sätt inbjöd till bad. Inte heller fåglarna tyckte det var trevligt där och lös med sin frånvaro. Den obligatoriska kungsfågeln på denna plats noterades och där efter tänkte vi äta lunch och njuta av Örstignäs skogsmatning där alla mesar ska hängas in. Något förvånande kunde vi konstatera att den inte var i gång och efter kontroll med representanter för Tärnan stod det klart att de var lika förvånade. Icke desto mindre lyckades vi få in tofsmes med vi gick bet på bägge titorna och trädkryparen som brukar klaras av där. Lunch intogs vid Strandstuviken med påföljande promenad ned till stranden för bättre lycka. Här kunde i alla fall vigg, bergand och salskrake bockas av även om det var små mängder och känslan av de stora flockarna inte kom. Det är första gången jag har behövt torka av frontlinsen ett antal gånger under pågående skådning då nederbörd och blåst gjorde skådningen allt annat en njutbar.

Ned till Oxelösund och försök i hamnen och kylvattendammen utan några större tillskott. Därefter ut till småbåtshamnen i den yttre delen av småbåtshamnen och där var de. De stora flockarna av vigg och bergand med inslag av salskrake. Fler än 10 000 vigg låg och cirkulerade i den yttre delen av hamnen. Långt avstånd och svåra förhållande

Pärluggla. Teckning: Håkan Delin

men ändå en härlig känsla av naturens storhet. Över 100 sothöns låg också där och en brunand kunde även den läggas till handlingarna.

Ett sista avslut i centrala Nyköping löste årets första strömstare som rörde sig runt falldelen och fick bli avrundningen på exkursionen som till slut gav 43 arter. En siffra som ligger i det lägre spannet av vad vi brukar nå men givet de svåra väderomständigheterna får anses ok. ☒ (US)

Ugglexkursion 6 mars

Med ett väldigt nyckfullt väder i slutet av februari och början av mars var det inte lätt att hitta en bra tidpunkt för en uggle-tur. Första försöket blev inställt på grund av snöoväder och andra försöket blev den 6 mars då förutsättningarna såg hyfsade ut. Prognoserna ändrades gång på gång och det som såg ut att bli den bästa kvällen, nämligen dagen efter, blev sedan den kväll då snökanonen brakade loss ordentligt.

Den 6 mars åkte vi ut 10 personer till trakten runt Linnékorset en närmast magisk kväll med några minusgrader fullmåne och vindstilla. På papperet perfekta förutsättningar för en bra ugglekväll. Vi åkte ut för att vara på plats i god tid före solnedgången för att försöka på även skogsfågel och tretåig hackspett. Vi hade inte tur på någon av dem men fick igång ett fint meståg med tofsmes, svartmes, talgoxe blåmes m.m. samt den alltmer svårsedda talltitan. Den har minskat under en tid och det har varit svårt att få in den på gamla klassiska lokaler. Det var därför extra glädjande att vi kunde få in två individer.

I samband med fikapausen började vi lyssna efter sparvuggla på ett ställe vi har haft sparvuggla flera gånger tidigare. Tyvärr fick vi till slut ge oss då mörkret började smyga sig på. Sparvugglan brukar inte vissla efter mörkrets inbrott. Vi hade inte heller någon tur med slaguggla som ibland kan köra igång tidigt på eftermiddag kväll.

Istället åkte vi upp till Linnékorset som har varit ett relativt säkert ställe för ropande pärluggla. Efter en ganska lång stunds tystnad fick vi till slut höra åtminstone en eller möjligen två som började ropa på lång håll. Det var så lång håll att inte alla kunde höra de svaga ropen. De kom inte närmare och slutade dessutom efter ungefär 20 minuter och återkom sedan inte.

Då det var ganska så kallt ute och förutsättningarna för att komma tillbaka inte såg så ljusa ut bestämdes för att vänd kosan hemåt. På det hela taget en härlig kväll. Synd att inte ugglorna tyckte detsamma. ☒ ((US))

Henrik Weibull

Liten ordlista för skogen 2:

- **Dimensionsavverkning:** Under 1800-talets sågverksboom såldes enorma mängder virke till Europa. Man tog då ut det grövsta virket ur skogen och flottade stockarna till kustens många sågverk. Ännu idag vittnar storstubbar om denna epok, och liknande stubbar har sedan länge slutat att produceras.
- **Kolbotten:** En kolbotten är en rest från en mila i skogen, där en eller flera milor stått och bränt sönder det översta markskiktet. Ofta ser man kolbottnar genom att det växer tätt med smågranar i en cirkel runt en steril fläck i skogen. Kolbottnar varar i många decennier innan de försvinner.
- **Omarrondering:** I skogslänen dröjde omfördelningen av den oskiftade skogen länge. Många skogsägare ägde så små skiften att de var omöjliga att avverka på ett vettigt sätt. Sent omsider skedde en omarrondering, så att man slog ihop de olika småpartierna till större. Sedan var det bara en tidsfråga innan dessa skogar kalavverkades.
- **Baggböleri:** Idag tolkas ordet baggböleri som lurendrejeri. Skogsbolag besökte skogsägande bönder och köpte upp den för dem olönsamma skogen för fattiga summor, ofta genom att bjuda på brännvin och göra upp affären när bonden blev full och lättövertalad.

Vår- & sommarprogram

Sträckskådning

Sträckskådningsaktiviteterna har snabbt blivit populära inslag i programmet. Vi satsar på söndagen den 16 april då vi har en vårsträcksdag vid 30-meterskärret. Det är betydligt svårare att pricka in bra dagar på våren då sträcket är mycket mer utspritt än det är på hösten, men vi försöker med mitten av april då påsken blockerar början. Det man kan förvänta sig är gäss, änder och kanske trana samt rovfåglar av olika slag. Om vi har tur kan vi få en stenfalk eller en pilgrimsfalk. Aktiviteten börjar kl. 8.00 men det brukar finnas skådare på plats tidigare och det går att ansluta och avsluta som man vill. Vid 12 är aktiviteten över, men den som vill kan stanna kvar och säkert få ut lite mer.

Detta är en bra aktivitet för den som inte är så van fågelskådare då vi är många skådare på plats och alla fåglar ropas ut.

Datum: söndagen 16 april

Plats: 30-meterskärret

Tid: 8:00

Exkursjonsledare: Ulf Svahn

Svårighetsgrad: Lätt

Föranmälan: Ingen föranmälan behövs

Råstasjön med Hasse Ivarsson söndagen 7 maj kl. 10.00

Hasse Ivarsson tar oss med på en vartur runt Råstasjön i början på maj då vårfågellarna börjar göra entré. Gransångare, lövsångare, svartvit flugsnappare och andra brukar vara på plats. Ingen föranmälan behövs och rundturen är gratis för alla nuvarande och blivande JOK-are. Vi utgår från den stora parkeringsplatsen i närheten av Råsta tennishall, dvs nordvästra hörnet av Råstasjön, i korsningen Råsta strandväg och Sjövägen. Det är lätt att ta sig dit med kollektivtrafik med T-bana till hållplatsen Näckrosen och då blir det en promenad på ca 1 km ned till sjön.

Råstasjön i början av våren är en viktig del i vårskådandet med många läckra arter som mindre hackspett, duvhök m.m. Alla arter pekats ut så förkunskaper kan ligga på mycket modest nivå. Sjön har en fin strandpromenad vilket gör att det inte är någon ansträngande tur.

Fågelvandringar 2023

Bengt Sundbergs populära fågelvandringar fortsätter även under 2023. För vinter och vår är programmet söndagarna 26/3 och 30/4 och utgår alltid från Naturskolan vid Väsby gård klockan 09:00. Tempot är lugnt så att alla fåglar kan artbestämmas och alla kan hänga med. Lämplig klädsel och fikatermos gör vandringen extra trevlig. Datum: söndagarna 29 januari, 26 februari, 26 mars, 30 april Plats: Väsby gård Tid: 09:00

Exkursjonsledare: Bengt Sundberg

Svårighetsgrad: Lätt, ingen föranmälan behövs.

Kvällsvandringar kring Säbysjön

tisdagar i maj med Ulf Svahn, Johan Wallin med flera som exkursjonsledare 9, 16, 23 och 30 maj kl. 18:00 på parkeringen vid Säby gård närmast Jakobsberg.

Det här är en alldeles utmärkt för den som vill lära sig mer om fågelskådning då det är en lätt aktivitet med flera vana skådare på plats.

VI kan vi möta våren och följa när fåglarna gör sin entré till de svenska häckningsplatserna. Det som står på menyn är sångare, nattaktiva, vanliga som mer ovanliga fåglar. Vi kör alla tisdagar i maj då det kan vara kallt eller varmt soligt eller regn. Det gäller att klä sig efter vädret och tänka på myggplågan som startar en bit in i maj. Vi startar tisdagen den 9 maj och håller på i åtminstone 3 veckor

till. Det behövs ingen föranmälan och det kostar inget.

Då det är den tid på året där mycket kan hända ska man alltid gå in på anslagstavlan på JOK: s hemsida alternativt på Facebooksidan "Fågelskådare på Järva" och kontrollera hur det ser ut. Har vi tur kan vi få ihop, någon eller fler av vassångare, kärrsångare, flodsångare eller småfläckig sumphöna som till och från hörs längs Säbysjön och andra ställen. Vi träffas klockan 18:00 på den parkering vid Säby gård som ligger närmast Jakobsberg och utgår gående därifrån. Om de finns någon intressant fågel på annat ställe åker vi dit i egna bilar

Datum: tisdagarna 9 maj, 16 maj, 23 maj, 30 maj

Plats: Parkeringen Säby gård närmast Jakobsberg

Tid: 18:00

Exkursjonsledare: Ulf Svahn, Johan Wallin eller annan kunnig ledare

Svårighetsgrad: Lätt

Föranmälan: Ingen föranmälan behövs.

Exkursjoner utanför Järvafältet

Promenad runt Bromma Kyrksjö

Söndag den 14 maj med Jojje Lintrup.

Vi promenerar runt den fågelrika Kyrksjön med sina många doppingar, sångfåglar, hackspettar och änder.

Samling vid parkeringen vid Voltejusvägen klockan 07:30 och sedan långsam promenad runt hela sjön med många stopp för att lyssna och kika på fågellivet.

Båda bryggorna kommer att besökas för att vi ska få kika på svarthakedoppingarna, skäggdoppingarna, samt deras släktingar smådoppingarna. Sumpskogen runt sjön ljunder av mängder av fåglar, som t.ex. gårdsmyg, svarthätta, taltrast, rödvingetrast, näktergal, svartvit flugsnappare, och om man har tur mindre flugsnappare. I bakgrunden en vägg av andra arters fågelläten, t.ex. bofink, mindre hackspett, gröngöling, steglits, trädkrypene, rödhake, järnsparv, m.fl.

Ta med fikatermos och kläder efter väder.

Datum: söndagen 14 maj, plats Kyrksjön, tid 07:30, exkursjonsledare: Jojje Lintrup.

Svårighetsgrad: Lätt

Föranmälan: Ingen föranmälan behövs.

Uggleexkursjon i norra Uppland

Vecka 10 - 16 en klassisk uggleupplevelse i Uppland i JOK: s regi, ledare Jojje Lintrup och Ulf Svahn.

Vi har haft flera svåra år för ugglorna som bland annat rapporterats om i JOK-bladet även om de exkursjoner som genomfördes 2022 gav sparuggla och pärluggla. Många gamla klassiska lokaler är dessutom dessvärre avverkade i en allt för hög grad vilket gör att det blir svårare att hitta vettiga lokaler inom ramen för en kvällsaktivitet. Det är dessutom alltid svårt att pricka in de rätta kvällarna för ugglorna. Vi försöker därför med samma upplägg som för de senaste åren. Som deltagare anmäler du därför ditt intresse och blir därefter kontaktad med relativt kort varsel för eventuellt deltagande när förutsättningarna ser bra ut. Antalet personer är begränsat då det är svårt att hantera för många bilar.

Vi utgår från en plats som bestäms vid tidpunkten. Vi parkerar de bilar som eventuellt inte behövs och åker i absolut max tre bilar. Vi tar med oss det vi vill äta/dricka och har en paus inlagd under kvällen. De ugglor vi framför allt försöker hitta är sparv-, slag-, pärl-, och kattuggla. Om det finns någon känd annan uggle i faggorna kan vi gå efter det också.

Exkursjonsledare är Jorge Lintrup och Ulf Svahn.

Det krävs inga särskilda förkunskaper och det är ingen ansträngande skådning. Kostnaden är bilkostnad enligt JOK:s mall ca 300 kr per person.

Anmälan till ulf.svahn@gmail.com.

Datum: Under veckorna 10 - 16

Plats: Uppland

Kalendarium vt 2023

- I början av april: Uggleexkursjon som annonseras vid lämpligt väder och troligtvis går till området NV om Uppsala. Håll koll på hemsidan!
- 16 april 08:00: Sträckskådning vid 30-meterskärret.
- 30 april 09:00: Fågelvandring med Bengt Sundberg.
- 6 maj: Fågelskådningsdag. Se särskilt program på hemsidan!
- 7 maj 10:00: Råstasjön runt med Hasse Ivarsson och Ulf Svahn.
- 9 maj 18:00: Kvällsvandring kring Säbysjön med Ulf Svahn och Johan Wallin.
- 14 maj 07:30: Fågelpromenad kring Bromma Kyrksjö med Jojje Lintrup.
- 16 maj 18:00: Kvällsvandring kring Säbysjön med Ulf Svahn och Johan Wallin.
- 20-24 maj: Öland med Stig Holmstedt.
- 23 maj 18:00: Kvällsvandring kring Säbysjön med Ulf Svahn och Johan Wallin.
- 30 maj 18:00: Kvällsvandring kring Säbysjön med Ulf Svahn och Johan Wallin.

Tid: Samling bestäms i mejlinformation

Svårighetsgrad: Låg

Kostnad: Bilkostnad enligt ersättning för egen bil ca 300 kr per person

Intresseanmälan: Till ulf.svahn@gmail.com före 28 februari. Ange om du har bilmöjlighet. (Bilen måste vara utrustad med dubbdäck och/eller fyrhjulsdraft.)

Övriga aktiviteter 2023

Fågelskådningsdag, m.m.

Fågelturnskampen genomförs lördagen den 6 maj. Det torn som JOK anmäler in till tävlingen är det som vi kallar för Olles torn och är det stora tornet vid Säbysjöns södra sida.

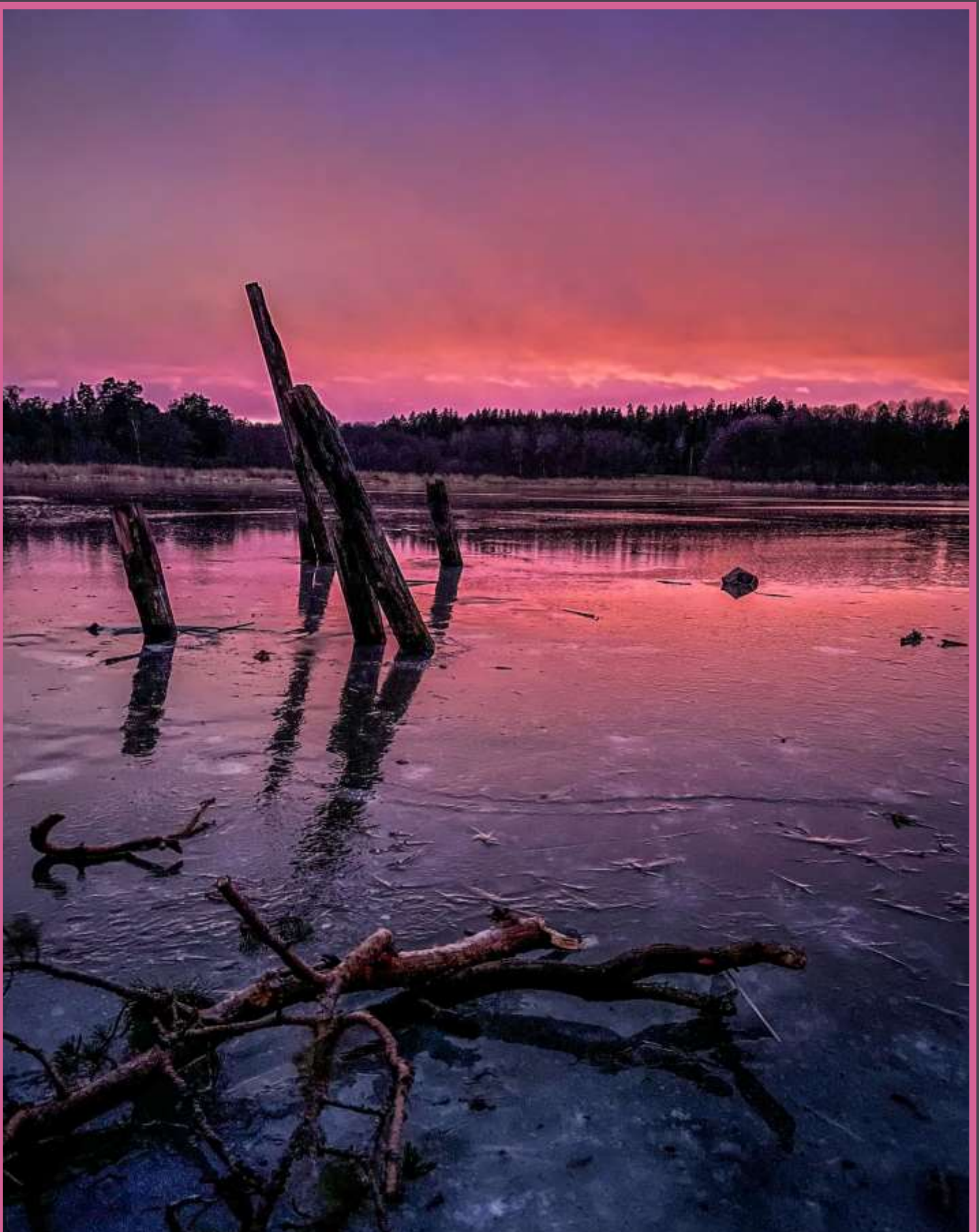
Söndagen den 7 maj är det fågelskådningsdag, då vi anordnar sträckskådning på 30-meterskärret som vanligt. Vi räknar arter och antal fåglar som flyger förbi på sin väg mot sina häckplatser. Till skillnad mot fågelturnskampen är sträckräkningen öppen för alla som har lust att hjälpa till. JOK bjuder på kaffe och kaka, och om du har någon bekant som är intresserad, är det här rätt tillfälle att ta med den lille vännen. Här har vi information och tar emot nya medlemmar med öppna armar!

OBS att programmet kan komma att ändras med tillägg och andra förändringar som då läggs upp på vår hemsida och Facebookgruppen "Fågelskådare på Järva".

Samtliga arrangemang genomförs i samarbete med

Posttidning B

Ravalen den 30 januari 2023 vid solnedgången. Foto: Michael Bergman, Viby